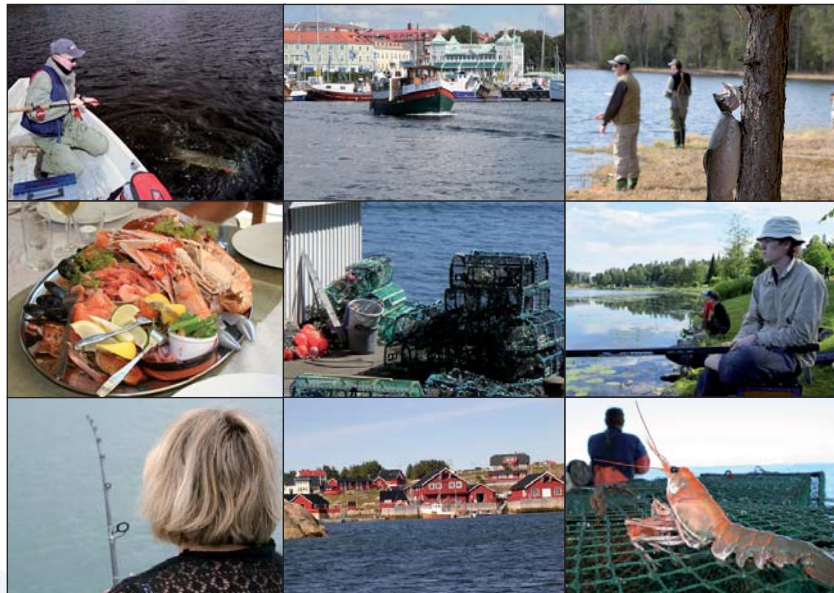

Fritidsfiskebaserat företagande i Sverige

ANTON PAULRUD, Fiskeriverket
STAFFAN WALDO, Livsmedelsekonomiska Institutet

FISKERIVERKET

slu

Ansvarig utgivare: Axel Wenblad

Redaktionskommitté: Bengt Strömblom, Anton Paulrud, Staffan Waldo.

För beställning kontakta:
Fiskeriverket
Box 423, 401 26 Göteborg
Telefon: 031-743 03 00
fiskeriverket@fiskeriverket.se

Rapporten kan också laddas ned från Fiskeriverkets hemsida:
www.fiskeriverket.se

Omslag tryckt på miljövänligt papper,
220 g Conqueror Texture Diamant.
Inlaga tryckt på miljövänligt papper, 90 g vit offset.
Tryckt i 500 ex, juli 2008. Intellecta Docusys, Västra Frölunda
Omslagsbild: Anssi Vainikka, Lisa Klang, Lars Krögerström,
Pia Ahnlund, Shutterstock Photo.

ISSN 1404-8590

Fritidsfiskebaserat företagande i Sverige

ANTON PAULRUD
Fiskeriverket
Ekelundsgatan 1, Box 423
401 26 Göteborg
anton.paulrud@fiskeriverket.se

STAFFAN WALDO
Livsmedelsekonomiska institutet
Scheelevägen 15 D, Box 730
223 63 LUND
staffan.waldo@sli.lu.se

SAMMANFATTNING	6
SUMMARY	6
INLEDNING	7
<i>Definition av fritidsfiskebaserad verksamhet</i>	8
<i>Definition av NUTS 2-regioner</i>	9
<i>Tidigare statliga utredningar</i>	10
<i>Övriga tidigare studier</i>	11
<i>Antal företag, deras ålder och regionala fördelning</i>	13
FÖRETAGEN OCH DESS VERKSAMHET	13
<i>Typ av verksamhet</i>	14
<i>Typ av fiske</i>	15
<i>Typ av vatten</i>	17
<i>Säsongvariationer</i>	18
<i>Företagens omsättning och sysselsättning</i>	18
<i>Investeringar</i>	19
<i>Medlemskap i organisationer</i>	19
<i>Entreprenörerna</i>	20
<i>Kunderna</i>	20
<i>Företagens syn</i>	22
FRAMTIDA UTVECKLINGSMÖJLIGHETER	22
<i>Hinder för utvecklingen</i>	24
<i>Höga kostnader för arbetskraft och brist på fisk</i>	27
<i>Företagens syn på några möjliga policyåtgärder</i>	31
<i>Företagens inställning till allmän fiskevårdsavgift</i>	32
VÄRDET AV DEN FRITIDSFISKE-	35
BASERADE VERKSAMHETEN	35
<i>Verksamhetens omfattning och inriktning</i>	37
SAMMANFATTNING OCH SLUTSATSER	37
<i>Verksamheten i regionerna</i>	38
<i>Företagen och framtiden</i>	39
<i>Avslutning</i>	40
<i>Urvalsram och urval</i>	41
METOD	41
<i>Utskick, enkät och bortfallsstudie</i>	42
<i>Statistisk bearbetning</i>	42
<i>Redovisning</i>	43
<i>Ramstudien</i>	43
<i>Tillförlitligheten i resultaten</i>	44
REFERENSER	45
BILAGA 1. Figurer med statistik uppdelad på NUTS 2-nivå	46
BILAGA 2. Frågeformulär	64

Sammanfattning

I rapporten redovisas statistik över den fritidsfiskebaserade verksamheten i Sverige 2006. Statistiken bygger på en enkätundersökning som gick ut till 5 000 företag, och presenteras både för landet som helhet och uppdelat på NUTS 2-regioner. NUTS står för Nomenclature of Territorial Units for Statistics och är en geografisk standard utvecklad av EU för att kunna göra statistiska jämförelser.

Delar av den statistik som presenteras här har tidigare redovisats i Fiskeriverkets rapport *Fritidsfiske och fritidsfiskebaserad verksamhet (2008)*.

Resultaten visar att det i Sverige under 2006 fanns drygt 1 300 företag med helt eller delvis fritidsfiskerelaterad verksamhet och de hade en sammanlagd omsättning på knappt 500 miljoner kr. En uppföljningsstudie visar dock att den verk-

liga omfattningen troligtvis är den dubbla.

Fritidsfiskebaserad verksamhet innefattar varor och tjänster som säljs i anslutning till en fisketur. De verksamheter som flest företag angett att de har är mat och logi, guidning, uthyrning av båtar och uthyrning av fiskevatten.

Många av företagen har inte bara fritidsfiskerelaterad verksamhet utan även annan turismverksamhet eller jord- eller skogsbruk.

Företagen hade generellt en positiv syn på de framtida utvecklingsmöjligheterna – drygt 50 procent angav att de tror att omsättningen kommer att öka under de närmaste tre åren.

Den positiva synen gäller både för företag i olika regioner och för olika typer av fritidsfiskerelaterad verksamhet.

Summary

This report presents statistics for Swedish recreational fishing enterprises in 2006.

The data is from a mail survey where 5 000 enterprises were asked to answer a questionnaire concerning their activities.

The presentation is a fine-tuning of the Swedish Board of Fisheries' publication: "Fritidsfiske och fritidsfiskebaserad verksamhet" (2008).

The results are in the report presented on both national and regional levels (NUTS 2 level, Nomenclature of Territorial Units for Statistics, a EU geocode standard for statistical purposes).

In 2006, Sweden had approximately 1 300 enterprises with a total turnover of about 500 million SEK. However, a follow-

up study shows that the real number of companies probably is the double.

The enterprises provided a number of services – the most common being food and accommodation, guiding, renting out boats, and renting out fishing waters.

However, many of the companies also have activities outside the fisheries sector such as other types of tourism activities and farming/forestry.

Most companies – regardless of regional location or type of activities – have a positive view of the future. More than 50 percent of the companies expressed that they expect an increase in the turnover over the next three years.

Inledning

Denna rapport redovisar detaljerad statistik över den fritidsfiskebaserade verksamheten i Sverige 2006 inklusive företagarnas åsikter om möjligheter och hinder för verksamheten. Rapporten bygger på en vidarebearbetning av den statistik som redovisas i Fiskeriverkets rapport *Fritidsfiske och fritidsfiskebaserad verksamhet (2008)*. En förändring jämfört med Fiskeriverkets tidigare rapport är att statistiken har delats upp på regional nivå, NUTS 2 (se definition på nästa uppslag), vilket ökar användbarheten för lokala aktörer. Vissa avsnitt i denna rapport följer nära eller är direkt återgivna från den tidigare rapporten.

Syftet med undersökningen av den fritidsfiskebaserade verksamheten har varit att ge grundläggande information om företagsverksamhet inom området fisketurism. Förutom att beskriva denna kategori företag studerades också företagens möjligheter och problem i sin verksamhet. Genom att ingen motsvarande studie gjorts på nationell nivå tidigare var kunskapsläget om denna verksamhet innan studien genomfördes förhållandevis dåligt. Studien är därför att betrakta som en pilotstudie med syfte att skapa en grund för ett fortsatt arbete. Studiens inriktning var därför att täcka in bredden i näringen snarare än att gå på djupet.

Fiskeriverket har tagit fram denna rapport tillsammans med Livsmedelsekonomiska institutet, SLI. Även enkätstudien genomfördes av Fiskeriverket och SLI gemensamt. Statistiska Centralbyrån, SCB

medverkade på uppdrag av Fiskeriverket aktivt i arbetet med enkätstudien. Delar av arbetet med enkätstudien har också skett i samarbete med projektet Adaptiv förvaltning av vilt och fisk finansierat av Naturvårdsverket. I arbetet med att konstruera enkäten så har även andra institutioner, organisationer samt branschföreträdare deltagit, och speciellt värt att nämna är länsstyrelsen i Örebro. En komplettering till enkätstudien skedde i form av en ramstudie, för att ge en mer heltäckande bild av förhållandena i tre kommuner. Enkätstudierna har finansierats av Fiskeriverket, SLI, Länsstyrelserna, Naturvårdsverket, Jordbruksverket (Glesbygdskontofonden) samt Nutek.

Nedan följer ett definitionsavsnitt och sedan en kort litteraturgenomgång innehållande tidigare statliga utredningar inom området och andra fristående studier inom området. I de därpå följande tre kapitlen; *Företagen och dess verksamhet*, *Företagens utvecklingsmöjligheter* samt *Värdet av den fritidsfiskebaserade verksamheten* redovisas resultaten av enkätundersökningen. Därefter följer de avslutande kapitlen *Slutsatser* samt *Metod* med en kort redogörelse för tillförlitligheten i resultaten den statistiska bearbetningen.

Rapporten har två bilagor. I den första redovisas resultaten från enkätundersökningen uppdelat i de olika NUTS 2-regionerna i form av diagram. Den andra bilagan innehåller det frågeformulär som användes i studien.

Definition av fritidsfiskebaserad verksamhet

I denna rapport används begreppet *fritidsfiskebaserad verksamhet* i stället för fisketuristiskt företagande och det annars vanliga begreppet fisketurism. Anledningen är att studien tar ett vidare grepp om branschen än att omfatta enbart företag som har fisketurister och de som enbart har kunder som bedriver fisketurism.

Genom att använda begreppet fritidsfiskebaserad verksamhet kommer även verksamhet som helt eller delvis har lokala kunder samt verksamhet som inte har kännedom om var alla kunderna kommer ifrån att ingå i analysen. Även denna verksamhet utgör en viktig del av näringen. Förutom företag ingår i definitionen även föreningar, fiskevårdsområden, statliga och kommunala bolag etc.

Fritidsfiskebaserade verksamheter definieras därför som verksamheter som levererar varor och tjänster till fritidsfiskare i direkt anslutning till deras fiskeupplevelse. Definitionen utgår från de varor och tjänster företaget producerar. Företaget är primärt beroende av vilken typ av varor och tjänster som kunderna är beredda att betala för, samt vad det kostar att producera dessa varor och tjänster.

Definitionen innebär att exempelvis verksamheter inom redskapsindustrin och båtindustrin inte ingår. Försäljning av fritidsfiskeutrustning som fritidsfiskaren inhandlar innan han/hon påbörjar sin fritidsfiskeresan eller fisketur ingår inte i denna typ av verksamhet. Studien inräknar inte heller fiskerättsförsäljning (fiskekortsförsäljning) om det sker som ren ombuds-försäljning.

I studien har ett antal fritidsfiskebaserade verksamheter definierats. Se faktaruta intill.

För att ingå i definitionen krävs att företaget/organisationen har en eller flera av ovanstående verksamheter, men företaget/organisationen kan utöver detta även ha verksamhet som inte är relaterad till fritidsfiske. Fritidsfiskebaserade företag (populationen) utgörs av aktörer med inkomster från fritidsfiske i Sverige.

Fritidsfiske är allt fiske som inte sker med yrkesfiskelicens. Till fritidsfisket

räknas både fiske med handredskap (exempelvis spö, vinda, metrev) och fiske med så kallade mängdfångande redskap (som kräftburar, ryssjor, garn/nät).

Med en fiskedag avses en dag en gäst fiskat, oavsett hur länge eller om han/hon fått fångst eller ej. Fiskar två gäster i två dagar motsvarar detta totalt fyra fiskedagar. Ett antal av frågorna i enkäten berör företagets omsättning. Företagets omsättning är de intäkter (både kontanta och fakturerade) företaget fått från försäljningen av varor och tjänster. Moms ingår inte i omsättningen.

Fritidsfiskebaserad verksamhet som definierats i denna studie:

Mat och logi I verksamheten ingår stugbyar, hotell, restauranger m.m. som helt eller delvis bedriver verksamhet i direkt anslutning till fritidsfiske.

Försäljning av fiskeutrustning i anslutning till fisket

Fiskecharter/guide I verksamheten ingår service som underlättar för fritidsfiskarna att finna bra fiskeplatser och fiskemetoder, exempelvis fiskeguider och turfiskebåtar.

Uthyrning av båtar eller annan utrustning

Uthyrning av naturliga fiskevatten I verksamheten ingår uthyrning av egna vatten (kortare tid än ett år) så att andra kan bedriva fritidsfiske. Ren ombuds-försäljning av fiskekort ingår inte.

Uthyrning av fiskevatten med kontinuerligt utsatt fisk (put-and-take) I verksamheten ingår uthyrning av vatten (kortare tid än ett år) där fisk planteras ut för att återfångas av fritidsfiskaren.

Kursverksamhet som exempelvis flugbindning.

Definition av NUTS 2-regioner

En förändring jämfört med Fiskeriverkets tidigare rapport är att statistiken i denna studie har delats upp på regional nivå, vilket ökar användbarheten för lokala aktörer. Vi använder inte länsvis indelning utan så kallade NUTS 2-regioner. NUTS står för Nomenclature of Territorial Units for Statistics och är en geografisk standard utvecklad av EU för att kunna göra statistiska jämförelser.

Sverige indelas i åtta stycken regioner enligt NUTS 2, se figur 1. De åtta regionerna är:

Stockholm (SE11)

Östra Mellansverige (SE 02)

Småland och öarna (öarna är Öland och Gotland) (SE 09)

Sydsverige (SE 04)

Västsverige (SE 0A)

Norra Mellansverige (SE 06)

Mellersta Norrland (SE 07)

Övre Norrland (SE 08)

Figur 1. NUTS 2-regioner i Sverige.

Tidigare statliga utredningar

Fritidsfiskebaserat företagande är en del av turismnäringen och verksamheten sker ofta i landsbygds- och glesbygdsområden. Detta gör att de delar de problem som turism- och landsbygdsföretag har.

Hinder för turistföretag samt gles- och landsbygdsföretag har utretts av dåvarande Turistdelegationen och av Glesbygdsverket. Turistdelegationen identifierar i *Sundare förnuft - En handledning för bra näringsvillkor i rese- och turistindustrin (2003)* särskilda hinder och problem för rese- och turistindustrins utveckling. Några slutsatser i rapporten är:

Turistföretag har svårt att hitta riskvilligt kapital för sina investeringar. Det faktum att turistföretagen ofta inte investerar i maskiner, mark och byggnader utan i personalutveckling och marknadsföring försvårar värderingen av verksamheterna. Rese- och turistindustrin har många säsongsföretag, vilket ytterligare försvårar möjligheten till krediter.

Offentliga utvecklingsinsatser borde i ännu större utsträckning än i dag göras i samförstånd med de aktörer som besitter störst turistisk kompetens och kunnande. Det är viktigt att man inte låter administrativa gränser och revir styra insatserna.

Underprissättning, av offentliga och ideella aktörer samt till följd av konkurser, medför i många fall svårigheter för näringen och hämmar även den entreprenörmässiga utvecklingen.

Koncentrationen av verksamheter till en säsong skapar en rad problem för både företag och anställda. Intäkterna är koncentrerade till en kort period, vilket skapar både finansierings-, investerings- och skatteproblem.

När det gäller företagande i glesbygden och på landsbygden konstaterar Glesbygdsverket i *Småföretagandets villkor i gles- och landsbygder (2006)*, att det typiska företaget på landsbygden har en till nio anställda, men många företag har inga anställda. Det är vanligare att företaget är nystartat eller har tagits över av en ny företagare jämfört med i tätorterna. Viljan och förväntningarna om att företaget ska växa minskar då det innebär att företaget måste nyanställa. Arbetsgivaravgifter och arbetsgivaransvar

uppges av företagarna på landsbygden vara ett stort problem. Dessutom finns en nord/syddimension i villkoren för företagandet på landsbygden.

I södra Sverige finns en närhet till tätorterna och Glesbygdsverket menar att hela södra Sverige kan ses som en tätortsregion med tätbefolkade områden och närhet till marknader, medan norra Sverige, särskilt i inlandet, är glest befolkat med långa avstånd.

Intervjuer med företagare visar att brist på kapital upplevs som större i de norra glesbygds- och landsbygdsområdena än i södra Sverige. Rekrytering av lämplig arbetskraft anges också som ett större problem i norra Sverige. Att växa genom samarbete anges kunna vara en strategi för företagen i norra Sverige.

Fiskeriverket och Naturvårdsverket behandlar i rapporten *Förutsättningar för fisketurismens utveckling i Sverige (2005)* det fritidsfiskerelaterade företagandet samt hinder och möjligheter för dess utveckling.

Utredningen betonar att ekosystemens bärkraft måste vara styrande för utvecklingen av fiskberoende näringar och övrigt fiske. I rapporten påpekas att den goda tillgången på fiskevatten, med attraktiva fiskarter och en relativt orörd och vildmarksbetonad natur är den stora styrkan i Sverige vad gäller det fritidsfiskerelaterade företagandet. Sverige har även förhållandevis goda logistiska förutsättningar, Sverige är ett relativt säkert land att vistas i och språkkunskaperna i bl.a. engelska är överlag goda.

Det finns en stor internationell marknad med tydliga målgrupper som är lätta att nå, t.ex. genom sportfisketidningar. Här är det dock avgörande att ha rätt kanaler för att nå ut med sina produkter.

Det är, som framgår av rapporten *Förutsättningar för fisketurismens utveckling i Sverige (2005)*, ofta mycket svårt för enskilda entreprenörer att få tillgång till fiske med erforderlig rådighet, genom upplåtelse eller arrende. Andra svårigheter är att få tillgång till kapital för investeringar och möjligheten att få tillstånd för att anlägga sin verksamhet på attraktiva platser nära strandkanten.

Ett ytterligare problem är att fritidsfiskebaserade verksamheter och sportfisket sällan har prioriterats i förhållande till

andra fiskeberoende näringar av myndigheter på lokal, regional och statlig nivå.

Utredningen *Förutsättningar för fisketurismens utveckling i Sverige (2005)* bedömer att för att vidareutveckla näringen krävs främst insatser för att förbättra själva produkten. Fisketillgången är i många fall inte tillräckligt god och den övriga produkten (t.ex. service i anslutning till själva fisket) brister i vissa fall i kvalitet. Här kan det vara viktigt att hitta samarbetspartner som kan komplettera den egna verksamheten eller produkten.

Möjligheten att kvalitetssäkra fiskeupplevelsen bedöms vara av väsentlig betydelse. Kompetenshöjning hos dem som är sysselsatta inom fisketurismbranschen är också viktigt. Myndigheterna menar att det skulle finnas en stor potential för fritidsfiskebaserad verksamhet på allmänt vatten om fisketrycket på dessa vatten minskade genom en god reglering av yrkesfisket och ett förbud för allmänheten att fiska med mängdfångande redskap.

För att företagaren ska få en bättre kontroll över sin resursbas och produktkvalitet menar myndigheterna att det behövs mer flexibla upplåtelseformer och utveckling av olika förvaltningsmodeller som blandat tillgänglighet, trädaläggning och differentierat fiske.

I NUTEK:s rapport *Outdoor / multiaktiviteter & ekoturism (2004)* studeras drygt 250 arrangörer i Tyskland, Holland och Storbritannien.

NUTEK kommer fram till att avgörande för Sverigeturismens framtida utveckling på marknaden för outdoor/multiaktiviteter och ekoturism handlar främst om insatser inom områden som utvecklingsklimat, affärsutveckling för internationella marknader, stödjande infrastruktur samt produktionsmässig kompetens och kapacitet. Viktiga områden som identifierats är:

Marknadskunskap och kunskapsförmedling

Identifiera ingångsportar, dvs. områden som är logistiskt lättillgängliga för resenärer

Varumärkesbyggnad

Välkomststrategier

Kvalitetssäkringssystem

Utbildning och kompetens

Inrätta ett "Advisory Board", ett rådgivande organ med professionella aktörer, som en kostnadseffektiv och "snabb" metod att överföra kunskap som gynnar affärsutveckling.

Övriga tidigare studier

De utvecklingsområden som identifierats för turismen generellt är också av intresse för fritidsfiskebaserad verksamhet. Den fritidsfiskebaserade verksamheten har emellertid också specifika krav, framförallt genom beroendet av tillgången på bra fiskevatten.

Faktorer som varit viktiga för utvecklingen av företagen i Norge, Irland, Skottland och Island uppges i Hushållningssällskapets i Västerbottens län studie *Utländska fisketuristföretagares attityder och erfarenheter* (Alatalo, 2002) vara:

Fiskevatten av god kvalitet där fångsterna är goda. Eget arrendevatten eller en köpt eller arrenderad kvot av ett vårdat fiske där regler tillämpas anpassade för ett uthålligt fiske. Statistik över fångster anges vara viktigt för att upprätthålla god kvalitet.

God servicenivå och social kompetens med lyhördhet för gästernas önskemål

Att ha en egen profil

Att ha ett nätverk av bra samarbetspartners

Marknadsföring som är ärlig, så att gäster inte har för höga förväntningar

Språkkunskaper i engelska (och tyska)

De svenska fritidsfiskebaserade företagenas syn på hinder och möjligheter i sitt företagande har undersökts i ett flertal studier under 2000-talet.

Fler studier är gjorda över det fritidsfiskebaserade företagandet i Norrland än i övriga delar av landet. En anledning till detta är att ett flertal rapporter som behandlar fritidsfiskebaserat företagande tagits fram inom forskningsprogrammet

Fjällmistra som drevs 1998-2006 och fokuserade på uthållig utveckling i fjällregionen. Fjällmistra finansierades av Stiftelsen för strategisk miljöforskning, Mistra.

En annan anledning är att Västerbottens och Norrbottens län har drivit ett projekt med stöd från miljö- och landsbygdsprogrammet för utveckling av det fritidsfiskebaserade företagandet.

I flera av studierna framkommer att de fritidsfiskebaserade företagarna generellt har en positiv syn på framtiden. De flesta pekar också på att rådigheten över resursen är mycket viktig för ett framgångsrikt företagande. En annan ståndpunkt som framförs är vikten av långsiktiga regler i förvaltningen. Många anger också problem med att få lån för investeringar och med att få bygglov för anläggningar. Företagarna pekar på ökade kunskaper i marknadsföring och entreprenörskap som en viktig åtgärd för ökad framgång i sin verksamhet.

Ett problem anges också vara att osäkra anställningsförhållanden gör det svårt att rekrytera personal. Det är vidare viktigt med produktutveckling och/eller diversifiering av verksamheten för att förlänga turist säsongen. Exempelvis har turbåtsfiskare på västkusten diversifierat sin verksamhet till bl.a. sälsafari för att få lönsamhet i sin verksamhet då fiskemöjligheterna försämrats på grund av minskande fiskbestånd.

När det gäller laxfisket i de svenska älvarna är en generell ståndpunkt bland de fritidsfiskebaserade företagarna med inriktning på laxfiske i de svenska älvarna att yrkesfiskets fångster och fiske som bedrivs med stöd av enskild rätt i älvmynningarna måste minska för att förutsättningarna ska förbättras för fisketurismen. Företagare menar att man måste få förfogande över fiskeresursen och tillgång till egna vatten.

De måste bli mer professionella, organiserade och utveckla tydliga produkter som kan marknadsföras utomlands. Ett problem som framförs är motstånd bland lokalbefolkningen mot fritidsfiskebaserad verksamhet. Infrastrukturen behöver också bli bättre, nätverk av fritidsfiskebaserade företag borde utvecklas och företagen anser att de behöver kompetensutveckling.

En annan slutsats är att kunskapen om potentialen i fiskeresursen inte är tillräcklig för att en utveckling av branschen ska ske. Fritidsfiskebaserade företagare vid Kalix älv anger Hushållningssällskapen och branschorganisationen för Sveriges fisketurismföretagare, SeFF, som viktiga för utvecklingen av den fritidsfiskebaserade verksamheten.

En studie av laxfisketurismen vid Kalix älv som kulturgeografiska institutionen vid Umeå universitet gjort, *Laxfisketurism och kustfiske vid Kalix älv – intervjuer med företagare i två branscher*, jämför förutsättningarna för fritidsfiskebaserad verksamhet vid River Tweed i Skottland, där det bedrivs ett mycket framgångsrikt laxfiskeföretagande, och i norra Sverige (Lundgren, A., Redin, Å., Muller, D., 2004).

Slutsatsen är att för att åstadkomma ett företagande som vid River Tweed så behövs, utöver en ökad mängd lax, framförallt en ökad samordning av fiskerättsägare, entreprenörer och kustfiskare. Regionen måste framstå som en välordnad "laxregion" i media. Fler älvsträckor med exklusivt fiske måste anläggas för att kunna höja priset på fisket. Man behöver också investera i bättre boende och service. Det måste också finnas en levande planeringsprocess för att tillgodose allmänhetens intressen för rekreation längs älvar och i skärgården. Utöver detta krävs också företagare som vill utveckla sin verksamhet.

Företagen och dess verksamhet

Som nämnts tidigare finns ingen sammanställning av hur näringen för fritidsfiskebaserat företagande ser ut. Den enkät som företagen besvarat har därför i detta avsnitt använts som underlag för en sammanställning av näringens storlek och struktur. I enkätstudien ombads 5 000 företag att svara på frågor kring sin fritidsfiskebaserade verksamhet. Svarsfrekvensen i studien var 77 procent. De företag som ingick i studien identifierades dels med hjälp av länsstyrelserna, dels via sökningar på Internet, och dels genom att Statistiska Centralbyrån (SCB) gjort ett urval från de 16 000 företag med koppling till fritidsverksamhet/fritidsfiske som finns i SCB:s företagsdatabas.

Utöver detta inkluderades även de företag som ingick i en studie av fritidsfiskebaserade företag 2003.

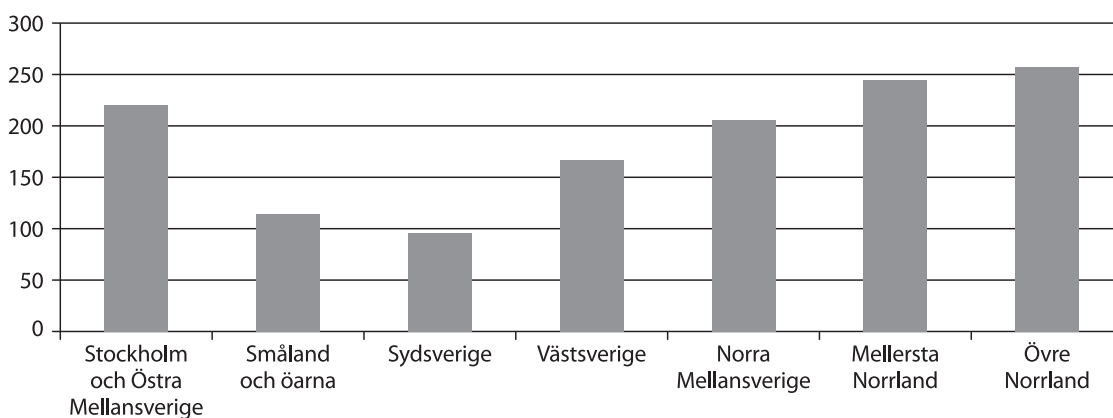
Antal företag, deras ålder och regionala fördelning

Det finns enligt enkäten totalt 1 310 företag med fritidsfiskerelaterad verksamhet i hela riket. Fritidsfiskebaserad verksamhet före-

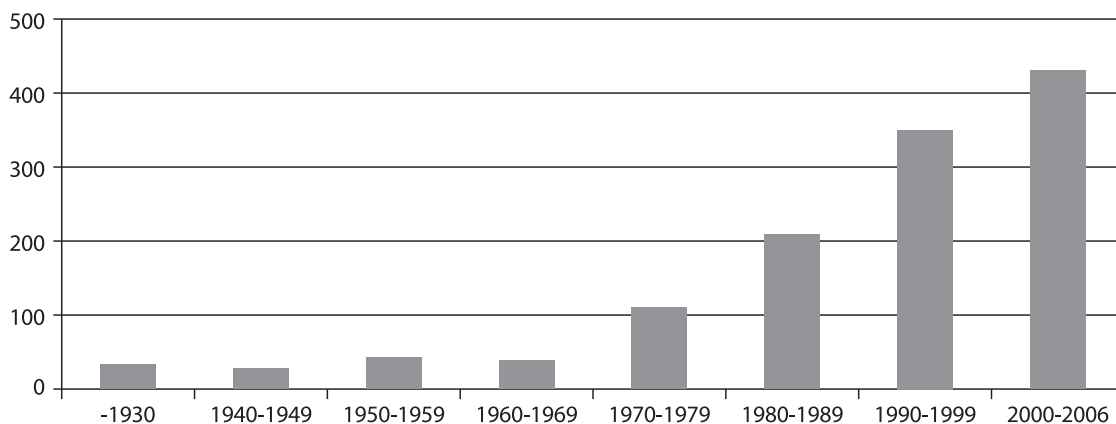
kommer i hela landet – både i glesbygd och i storstäder – men en övervägande del av företagen är lokaliserade i de mellersta och norra delarna av landet. I figur 2 framgår hur många företag som finns i de olika NUTS 2-regionerna. Den region som har flest företag med fritidsfiskebaserad verksamhet är övre Norrland (257), följt av mellersta Norrland (245), och Stockholm och östra Mellansverige (220). Minst företag finns i Sydsverige (96).

Den kompletterande ramstudie som Fiskeriverket genomfört tillsammans med SCB visar att antalet fritidsfiskebaserade företag troligtvis underskattas i enkätstudien, och bedöms vara ungefär dubbelt så många som framkommer i enkäten. Det har dock inte varit möjligt att korrigera enkätresultaten för denna underskattning (se kapitel *Metod*).

I figur 3 redovisas under vilket årtionde företaget startade verksamheten. Det finns stor spridning angående hur länge företagen har haft fritidsfiskebaserad verksamhet. Flest företag startade under 2000-talet. Att många företag är relativt nystartade kan bero på den goda konjunkturen under perioden. En fördelning med många nystar-

Figur 2. Företagens regionala fördelning (NUTS 2-regioner).

Figur 3. Företagens etableringsår för den fritidsfiskebaserade verksamheten. Diagrammet visar resultat för hela riket.

tade företag är också naturligt eftersom de nystartade företag som lanserat produkter som inte har tillräcklig efterfrågan ännu inte har hunnit slås ut. Resultaten tyder dock på en kraftig expansion av företag med verksamheten.

Typ av verksamhet

De flesta företagen ägnar sig åt flera typer av fritidsfiskebaserad verksamhet. I figur 4 redovisas den fritidsfiskebaserade verksamheten uppdelat på åtta kategorier. Den vanligast förekommande verksamheten är kost och logi, som erbjuds av ca 40 procent av företagen, men även guidning, uthyrning av båtar, och uthyrning av vatten är vanliga verksamheter.

Att ett företag har en aktivitet behöver emellertid inte betyda att denna utgör en stor andel av omsättningen. Exempelvis har många av företagen uthyrning av båtar som en del i sin verksamhet, men det är mindre vanligt att ha det som den största fritidsfiskebaserade verksamheten.

Den regionala fördelningen av olika typer av verksamhet följer i stort den nationella. Redovisningen baseras på i vilken region företaget är beläget, vilket kan skilja sig från vilken region verksamheten

faktiskt bedrivs. Ett företag kan också ha verksamhet i flera regioner. Mat och logi är en betydelsefull verksamhet i samtliga regioner, även om det inte är den största i alla. Guideverksamhet är också en av de mest förekommande verksamheterna i de flesta av regionerna. Undantagen är Småland och öarna samt Sydsverige. Småland och öarna har, förutom mat och logi, uthyrning av båtar och uthyrning av vatten som de vanligast förekommande verksamheterna. I Sydsverige är uthyrning av båtar samt put&take-fiske de vanligaste verksamheterna efter mat och logi. Se fler diagram som visar företagens verksamhet i de olika regionerna i bilaga 1.

Många av företagen har även annan verksamhet än den fritidsfiskebaserade, vilket framgår av figur 7. En tredjedel anger att de erbjuder annan turism eller besöksverksamhet och drygt vart fjärde företag erbjuder logi till andra än fisketurister. Ungefär var sjätte företagare anger att de bedriver skogs- eller lantbruk. Drygt var tionde företagare arbetar med jakt eller naturguidning vid sidan om fritidsfisket, och två procent är yrkesfiskare.

Många av verksamheterna finns inte eller är mycket ovanliga i en eller flera av regionerna. Därför presenteras endast de fem mest frekventa verksamheterna i den

regionala statistiken i bilaga 1. Dessa är: Annan turism eller besöksverksamhet, jakt/naturguide, skogs-/jordbruk, stugor/hotell, och annan verksamhet.

Annan turism eller besöksverksamhet är en mycket vanlig verksamhet i kombination med fritidsfisket i samtliga regioner. Andelen varierar från 26 procent i Västsverige till 36 procent i norra Mellansverige och i Småland och öarna. Även stugor och hotell är vanligt i samtliga regioner. Jakt och naturguide är vanligt förekommande i övre Norrland (24 procent), men är betydligt mindre frekvent i övriga regioner. I Sydsverige och i Västsverige har cirka 30 procent av företagen jord eller skogsbruk, medan motsvarande siffra för övriga regioner är betydligt lägre. Framför allt i övre Norrland är detta mindre frekvent (6 procent).

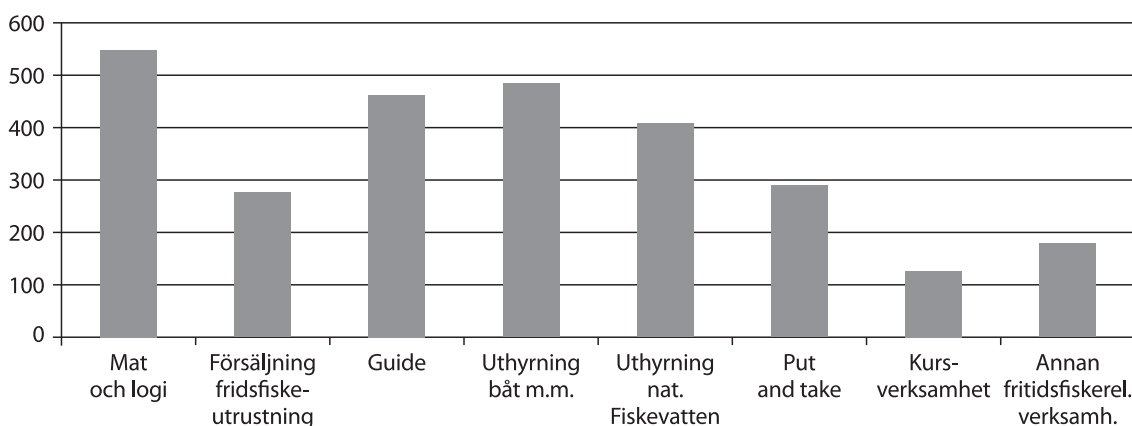
Typ av fiske

Företagens gäster utförde totalt ca 1,3 miljoner fiskedagar 2006. I figur 6 presenteras hur stor andel av de genomförda fiskedagarna som skett för olika typer av fisken. I jämförelsen är det viktigt observera att en fiskedag kan innebära olika saker vid

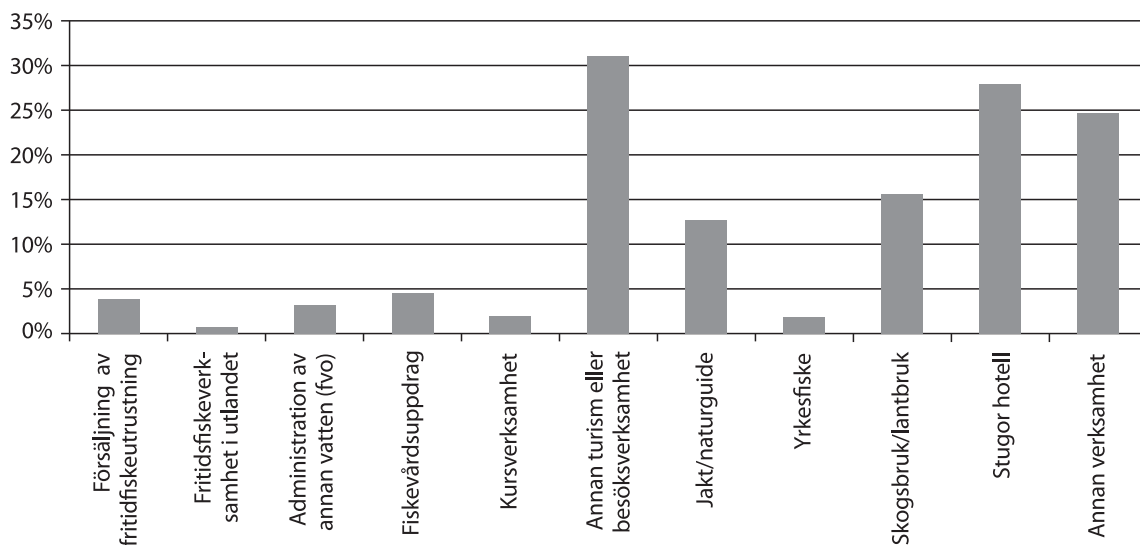
olika tillfällen, allt från uthyrning av en båt under en dag till en tur med guide inklusive mat och logi. Den typ av fisken som dominerar bland företagen är fiske i sjöar och rinnande vatten efter lax, havsöring, öring, röding och harr, gädda och abborre. Även put&take (fiske med kontinuerligt utsatt fisk) har en stor andel.

Olika typer av fisken följer i stor utsträckning de naturliga förutsättningarna i regionen (se digram i bilaga1). Exempelvis är fisket efter öring, röding och lax i rinnande vatten och sjöar stort i mellersta och övre Norrland, medan det är betydligt mindre förekommande i de övriga regionerna. Fiske efter torsk förekommer endast i större omfattning i Sydsverige och Västsverige. Även i dessa regioner är emellertid torskfiskets betydelse begränsat med 6 respektive 7 procent av det totala antalet genomförda fiskedagar.

Två typer av fisken är stora i så gott som samtliga regioner. Dessa är gädda, abborre och gös i sjöar, samt fiske med kontinuerligt utsatt fisk (put&take). Abborre och gädda är arter som är tillgängliga över i stort sett hela riket, med undantag av delar av Norrland och det är också i övre Norrland som fisket efter dessa arter inte är lika vanligt

Figur 4. Antal företag som bedriver olika typer av verksamhet. Diagrammet visar resultat för hela riket.

Figur 5. Andel företag med annan verksamhet än den fritidsfiskebaserade. Diagrammet visar resultat för hela riket.

som i övriga riket. Put&take är inte beroende av naturliga bestånd utan entreprenören kan själv utforma fisket utifrån de förutsättningar fiskevattnen medger och utifrån de krav kunderna ställer på produkten.

Stockholm och östra Mellansverige skiljer sig åt jämfört med övriga landet vad gäller fiske efter kräfta samt gädda och abborre i havet. I båda fallen har regionen betydligt högre andelar av sitt fiske i dessa kategorier än vad övriga regioner har.

Utifrån uppgifter om företagets fiskemönster kan en klassificering av företagen i olika fisketyper göras enligt nedan. Siffrorna inom parentes anger hur många företag som har bedrivit fiske i respektive kategori under året, samt de verksamheter som flest företag fick största delen av sin fritidsfiskerelaterade omsättning från. Ett exempel är att 297 företag hade fiske efter lax och havsöring i insjöar och rinnande vatten, och av dessa hade 39 procent mat och logi som den fritidsfiskerelaterade verksamhet som gav störst bidrag till företagets omsättning.

Lax och havsöring i insjöar och rinnande vatten (297 företag, varav 39% mat och logi och 16% guider)

Lax och havsöring i haven (89 företag, varav 63% guider och 19% mat och logi)

Öring, röding och harr i insjöar och rinnande vatten (381 företag, varav 40% mat och logi och 1% guider)

Gädda, abborre och gös i insjöar (418 företag, varav 33% mat och logi och 12% guider)

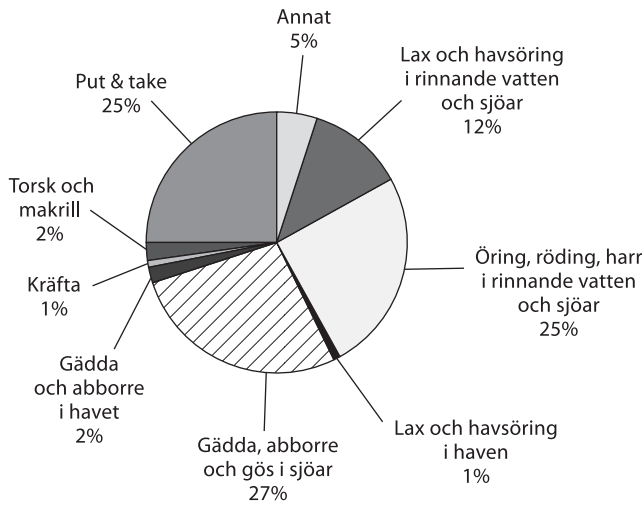
Gädda och abborre i haven (95 företag, varav 53% guider och 19% mat och logi)

Hummerfiske (17 företag (typ av verksamhet anges ej p.g.a. få företag))

Kräftfiske (72 företag, varav 23% guider, 23% uthyrning av vatten, 13% guider, och 12% put&take)

Torsk och makrill (55 företag, varav 49% guider)

Kategorierna är inte heltäckande utan tar upp de vanligast förekommande fiskena. 394 av de 1 310 företagen ingår inte i någon av kategorierna. Ett företag ingår i en kategori om man har angett att man bedriver den aktuella typen av fiske. Detta hindrar inte att företaget även bedriver andra typer av fiske. Ett företag kan därför potentiellt ingå i mer än en kategori.

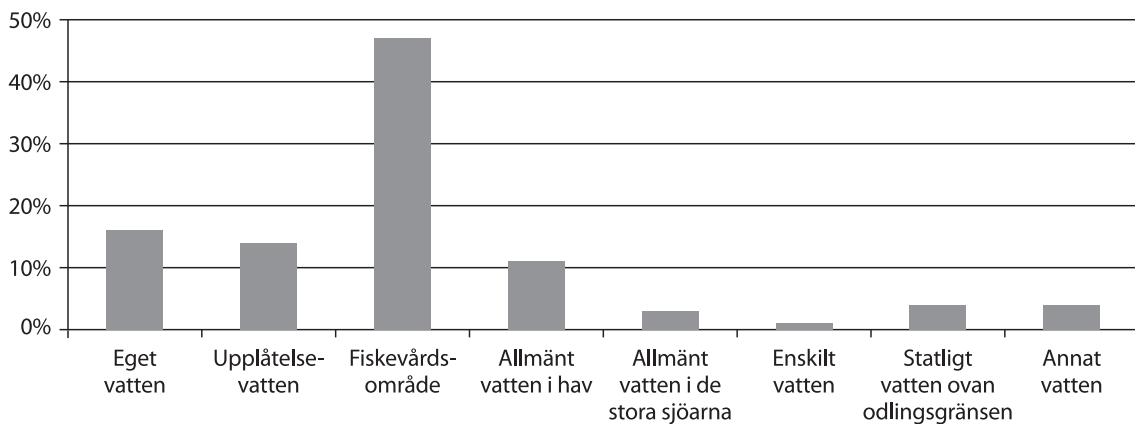
Figur 6. Fiskedagar fördelat på olika typer av fisken.

Typ av vatten

De fiskevatten som används delas upp efter typ av ägandeform. De flesta företag erbjuder fiske på vatten inom ett fiskevårdsområde. Andelen fritidsfiskebaserad verksamhet som bedrivs i de olika fiskerättsliga typerna av vatten redovisas i figur 7.

Andelen av fisket som bedrivs på olika fiskerättsliga typer av vatten varierar kraftigt mellan regionerna. Fiskevårdsområden är vanligast i inlandet och har en stark

ställning bland de fritidsfiskerelaterade företagen över hela riket. Ett undantag är Stockholm och östra Mellansverige där företagen i genomsnitt endast har 20 procent av sin verksamhet inom fiskevårdsområden. Fisket i regionen sker i stället framför allt på allmänt vatten i havet där över 35 procent av fisket bedrivs. Detta är en högre siffra än de flesta regioner, även jämfört med Västsverige som har knappt 20 procent och Sydsverige som har drygt 25 procent. Övriga regioner har mycket lite fiske på allmänt vatten i haven. Se diagram i bilaga 1.

Figur 7. Företagens fiske uppdelat på typ av vatten. Resultaten visar hela riket.

Säsongsvariationer

Säsongen för fritidsbaserad verksamhet är begränsad för många företag, vilket innebär att fisket endast ger intäkter under en del av året. Antalet anställda kan därför variera kraftigt under året, och många som arbetar inom det fritidsbaserade företagandet är säsongsanställda. Totalt sett i näringen arbetade motsvarande cirka 1 000 årsarbetskrafter. Denna arbetstid var fördelat på drygt 6 600 personer, varav 2 300 var säsongsanställda. De säsonger företagen har verksamhet beskrivs i tabell 1.

Huvudsäsongen för fisket är under sommaren. Under perioden juni till september arbetar över 80 procent av företagen aktivt med fritidsfiskande besökare. Under vinterhalvåret, oktober till mars är cirka 50 procent av företagen aktiva.

Tabell 2 visar hur stor andel av regionernas fritidsfiskebaserade företag som är aktiva under olika säsonger. Generellt för företagen är högsäsongen mellan april och september, då över 70 procent av företagen är aktiva. Detta mönster gäller i stort även för de enskilda regionerna. Noterbart är dock att Stockholm och östra Mellansverige har få aktiva företag under juni och juli (68 procent) jämfört med de andra regionerna. I stället har regionen en högre aktivitet mellan oktober och december. De nordligare regionerna, norra Mellansverige, mellersta Norrland och övre Norrland, har låg aktivitet under april och maj jämfört med de sydligare regionerna.

Företagens omsättning och sysselsättning

Företagen hade totalt intäkter på 2,1 miljarder kr. En stor del av dessa intäkter kom dock från andra verksamheter än den fritidsfiskebaserade. Den totala omsättningen från den fritidsfiskebaserade verksamheten i de undersökta företagen var 490 miljoner kr.

Det genomsnittliga företaget hade ca 35 procent av omsättningen från annan verksamhet än den fritidsfiskebaserade, men andelen ser olika ut för företag av olika storlek. Mindre företag är oftare mer specialiserade på enbart fritidsfiskebaserad verksamhet än större företag.

Företagen hade totalt drygt 6 600 heltids-, deltid-, eller säsongssysselsatta inklusive ägaren till företaget och dennes familj. Arbetet med fritidsfiskebaserad verksamhet motsvarade totalt över 800 helårsarbeten. Sannolikt är antalet helårsarbeten i den fritidsfiskebaserade verksamheten fler än vad som framkommer i enkäten. Antalet årsarbetskrafter för de företag som inte besvarat frågan har beräknats indirekt utifrån antagandet att dessa har samma antal heltidsanställda i förhållande till omsättningen av den fritidsfiskebaserade verksamheten som de företag som svarat har. En sådan beräkning ger ytterligare ca 200 helårsanställningar, vilket ger totalt ca 1 000 helårsanställningar inom det fritidsfiskebaserade företagandet.

Tabell 1. De fritidsbaserade verksamhetens aktivitet under olika säsonger.

Period	Antal aktiva företag (säsongerna beräknade exkl. företag som är aktiva hela året)	Andelen som bedriver verksamhet under perioden
hela året	559	–
januari–mars	107	51%
april–maj	371	71%
juni–juli	520	82%
augusti–september	514	82%
oktober–december	114	51%

Tabell 2. Företagens fritidsfiskebaserade verksamhet under olika säsonger.

Region	jan–mars	april–maj	juni–juli	aug–sept	okt–dec
Stockholm och östra mellansverige	55%	82%	68%	82%	71%
Småland och öarna	44%	79%	81%	76%	52%
Sydsverige	58%	88%	82%	83%	52%
Västsverige	41%	75%	86%	82%	43%
Norra Mellansverige	46%	66%	81%	76%	47%
Mellersta Norrland	59%	65%	91%	87%	51%
Övre Norrland	49%	58%	86%	84%	43%
Totalt	51%	71%	82%	82%	51%

Investeringar

Investeringar är en viktig indikator på om företagen tror på framtiden eller inte. Ungefär hälften (51 procent) av företagen har gjort nyinvesteringar i verksamheten de senaste 3 åren. Totalt har 127 miljoner kr satsats på den fritidsfiskebaserade verksamheten, varav 25 miljoner kronor på fiskevård. De företag som investerat i fiskevård har satsat i genomsnitt 139 000 kronor, medan medianföretaget investerat 25 000 kronor. Företag som investerat i annat än fiskevård har i genomsnitt satsat ca 170 000 kronor under de tre åren. Medianinvesteringen i de företag som gjort investeringar i annat än fiskevård är 45 000 kronor.

Medlemskap i organisationer

För att konsumenter ska kunna få en bra bild av vad de kan förvänta sig av en produkt och för att företag ska kunna ta betalt för den kvalitet de erbjuder så används olika typer av märknings- och klassificeringssystem.

För fritidsfiskebaserat företagande i Sverige finns i dag bland annat märkningarna *Naturens Bästa* och *Det Naturliga Fisket*. Även medlemskap i branschorganisationer och marknadsföringsorganisationer kan hjälpa företaget att nå ut till kunder och påverka företagets möjligheter till utveckling.

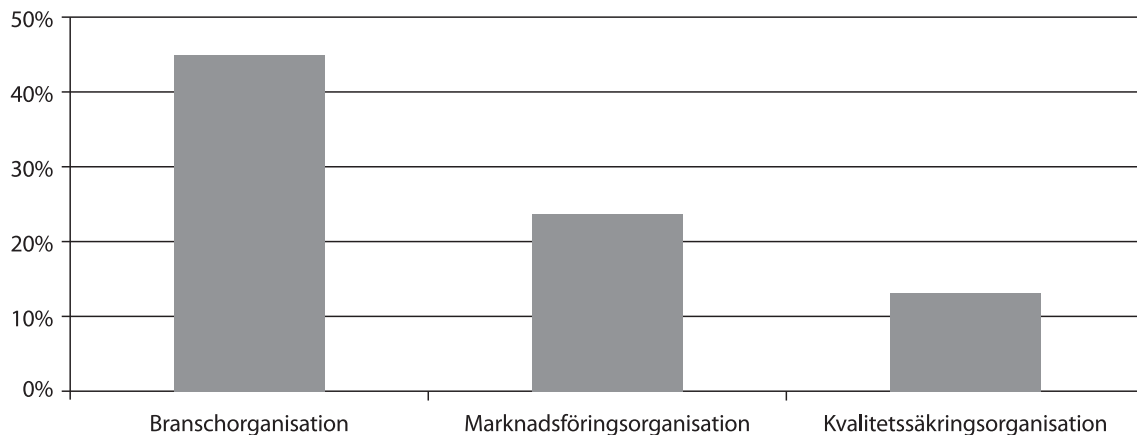
I figur 8 anges hur stor andel av företagen som är medlemmar i bransch-, marknadsförings- eller kvalitetssäkringsorganisationer¹. Knappt hälften av företagen/föreningarna är medlemmar i en branschorganisation, och andelen är ungefär densamma oberoende av vilken typ av fritidsfiskebaserad verksamhet man ägnar sig åt.

Ungefär en fjärdedel av företagen är medlemmar i en marknadsföringsorganisation. Bland företagen som erbjuder mat och logi samt hyr ut båtar är något fler anslutna, ca 40 procent. Ca 13 procent är medlemmar i en kvalitetssäkringsorganisation. Bland företagen som erbjuder mat och logi, fiskecharter/guide samt uthyrning av båtar är dock mellan 20 och 25 procent anslutna.

Samtliga regioner har en hög andel företag som är medlemmar i någon branschorganisation. Sydsverige ligger lägst med under 40 procent, medan Småland och öarna har närmare 60 procent. Övriga regioner har mellan 40 och 50 procent.

Vad gäller kvalitetssäkringsorganisationen är andelen medlemmar generellt betydligt färre, vilket också är tydligt för samtliga regioner. De flesta regioner har runt 10 procent eller lägre av företagen som är medlemmar i en kvalitetssäkringsorganisation. Undantagen är Småland och öarna samt övre Norrland där cirka 20 procent är medlemmar. Andelen företag som är medlemmar i marknadsföringsorganisationer är det som varierar mest, från cirka 10 procent i Stockholm och östra Mellansverige till över 40 procent i Småland och öarna. Se diagram i bilaga 1.

¹ Observera att 66 företag saknas i statistiken pga. svarsbortfall.

Figur 8. Andel företag som är medlem i bransch-, marknadsförings eller kvalitetssäkringsorganisationer.

Entreprenörerna

De flesta av företagen (86 procent) är män. Andelen är ungefär densamma oavsett vilken verksamhet företagaren bedriver. Företagen är i genomsnitt 51 år gamla.

Många av företagen har en eller flera utbildningar som är relevanta för deras verksamhet. En tredjedel av företagen har någon utbildning i fiske. Lika stor andel har utbildning i turism och entreprenörskap. En fjärdedel har utbildning i biologi/naturbruk och sjöfart.

Nästan hälften av företagen har någon form av ekonomiutbildning.

Kunderna

Företagens kunder har delats upp utifrån om de kommer från Sverige eller utlandet, samt utifrån om de nyttjar tjänsten som privatpersoner eller via ett företagsevenemang.

De typer av företag som har svarat på dessa frågor är guider samt företag med mat, logi, uthyrning av båtar eller uthyrning av fritidsfiskeutrustning. Statistiken bygger på företag som besvarat frågan och det finns därför cirka 50–100 företag (olika för de olika frågorna) som har verksamheten men inte angett vilket kundunderlag de har.

I den sistnämnda gruppen angav cirka 90 procent att de haft någon del av omsättningen från utländska kunder, men endast cirka 20 procent hade mer än 50 procent. 38 procent av företagen hade enbart privatpersoner som kunder. Mer detaljerad statistik redovisas i tabell 3 och tabell 4.

Bland guideföretagen angav 21 procent att de endast hade svenska kunder, medan 22 procent angav att de hade över 50 procent av antalet fiskedagar från denna kundgrupp. 35 procent har angett att de enbart hade privatpersoner som kunder, se tabell 5 och 6.

Tabell 3. Andel av omsättningen som härrör från utländska gäster hos företag med mat, logi och/eller uthyrning av båtar och fritidsfiskeutrustning.

Procent av omsättning som härrör från utländska gäster	Andel företag som angett respektive procentintervall
0%	10%
1–25%	52%
26–50%	17%
51–75%	8%
76–100%	12%

Tabell 4. Andel av omsättningen som härrör från företagsgäster hos företag med mat, logi och/eller uthyrning av båtar och fritidsfiskeutrustning.

Procent av omsättning som härrör från företagsgäster	Andel av företagen som angett respektive procentintervall
0%	38%
1–25%	42%
26–50%	8%
51–75%	6%
76–100%	6%

Tabell 5. Andel av fiskedagar som genomförts av utländska gäster hos företag med guideverksamhet.

Procent av fiskedagar som genomförts av utländska gäster	Andel av företagen som angett respektive procentintervall för utländska gäster
0%	21%
1–25%	44%
26–50%	12%
51–75%	6%
76–100%	16%

Tabell 6. Andel av fiskedagar som genomförts av företagsgäster hos företag med guideverksamhet .

Procent av fiskedagar som genomförts av företagsgäster	Andel av företagen som angett respektive procentintervall för företagsgäster
0%	35%
1–25%	30%
26–50%	10%
51–75%	10%
76–100%	15%

Framtida utvecklingsmöjligheter

Företagens syn

Enkäten visar på en generellt sett positiv syn på framtiden bland svenska småföretagare. Enligt småföretagarbarometern 2006 såg cirka 70 procent av småföretagarna goda möjligheter att expandera sin verksamhet. Även bland landets fritidsfiskeföretag rådde det generellt sett en mycket positiv bild av den närmaste framtiden, då drygt 50 procent av företagen menade att deras omsättning kommer att öka under de närmaste tre åren.

Nästan hälften (44 procent) av de studerade företagen uppger att deras omsättning ökat de senaste tre åren, medan 14 procent uppger att deras omsättning minskat.

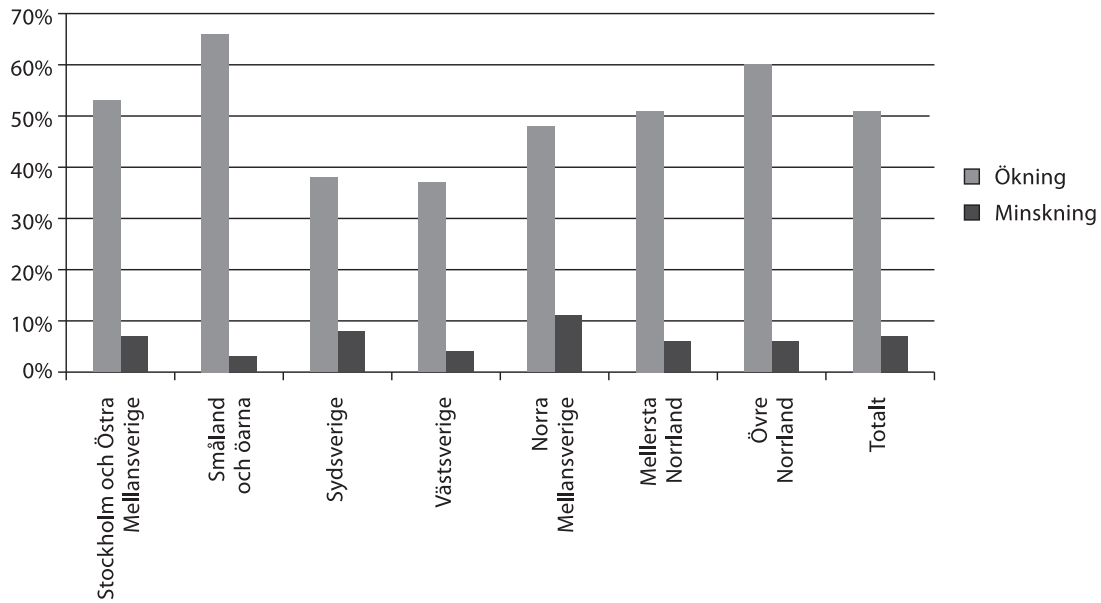
Ungefär hälften (51 procent) av företagen tror att deras omsättning kommer att öka de kommande tre åren, medan endast sju procent tror att den kommer att minska. Andelen företag i respektive NUTS 2-region

som tror att deras omsättning kommer att öka/minska de kommande tre åren redovisas i figur 9. Mest positiva är företagen i Småland och öarna, där nästan 70 procent tror att deras omsättning kommer att öka, medan få företag tror att den kommer att minska. Lägst andel företag som tror på en ökning är företagen i Västsverige och Sydsverige. Den totala bilden är emellertid positiv även i dessa regioner med få företag som tror på en minskning av verksamheten.

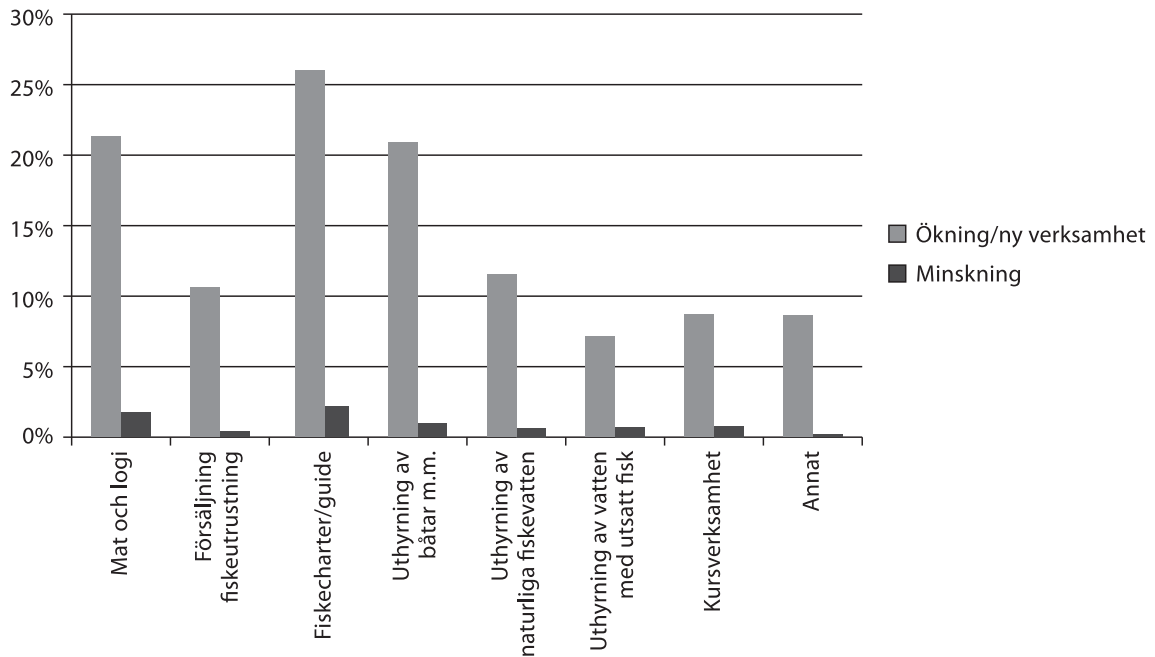
Den positiva framtidssynen gäller samtliga typer av fritidsfiskebaserad verksamhet. I figur 10 visas företagens planerade utveckling av verksamheten.

En fjärdedel av företagen planerar att öka sin verksamhet vad gäller att erbjuda fiskecharter/guide och ungefär vart femte företag planerar att öka verksamheten inom mat och logi samt uthyrning av båtar. Få företag planerar att minska någon verksamhet.

Figur 9. Andel företag som tror att deras omsättning kommer att öka respektive minska de kommande tre åren.

Figur 10. Andel företag som planerar att öka/påbörja respektive minska verksamheten inom olika verksamhetsområden.

Företagen har klassificerats utifrån vilken fiskeresurs verksamheten baseras på. Samtliga fiskekategorier har en mycket positiv framtidssyn. I fem av åtta kategorier tror mer än 50 procent av företagen att omsättningen kommer att öka under de närmaste tre åren. De tre kategorier där mindre än 50 procent tror på ökad omsättning är samtliga baserade på havsfiske. Kategorierna redovisas i figur 11.

Det är i många fall stora regionala skillnader mellan företagens expansionsplaner.

I bilaga 1 finns diagram som redovisar hur stor andel av företagen i respektive region som har angett att de planerar att öka sin verksamhet inom de olika verksamhetsområdena. Andelen som planerar minskningar har inte angetts eftersom det rör sig om mycket få företag inom varje region och kategori.

Den planerade ökningen av guidning avser framför allt övre Norrland och Stockholm och östra Mellansverige. I dessa regioner planerar nästan 40 procent av företagen att öka sin guideverksamhet.

I Småland och öarna samt Sydsverige är motsvarande andel 14 respektive 13 procent. Dessa två regioner har också idag relativt få guideföretag.

Även den planerade ökningen av mat och logi är störst i övre Norrland och i Stockholm och östra Mellansverige, men för denna verksamhet är de regionala skillnaderna generellt mindre än för guider. Det regionala mönstret för uthyrning av båtar följer i stort det för mat och logi.

Relativt få företag planerar att expandera sin uthyrning av vatten med kontinuerligt utsatt fisk (put&take). Norra Mellansverige utmärker sig dock med cirka 15 procent av företagen. Norra Mellansverige har redan idag förhållandevis många företag som erbjuder denna typ av fiske. Andelen företag som erbjuder put&take är dock större i Sydsverige, men samtidigt är det få företag i regionen som planerar att utöka sin verksamhet.

Företagens expansionsplaner varierar med åldern på företaget. Drygt 65 procent av företagen som etablerades under 2000-talet tror att deras omsättning kommer att öka under de kommande tre åren. Av företagen som etablerades under

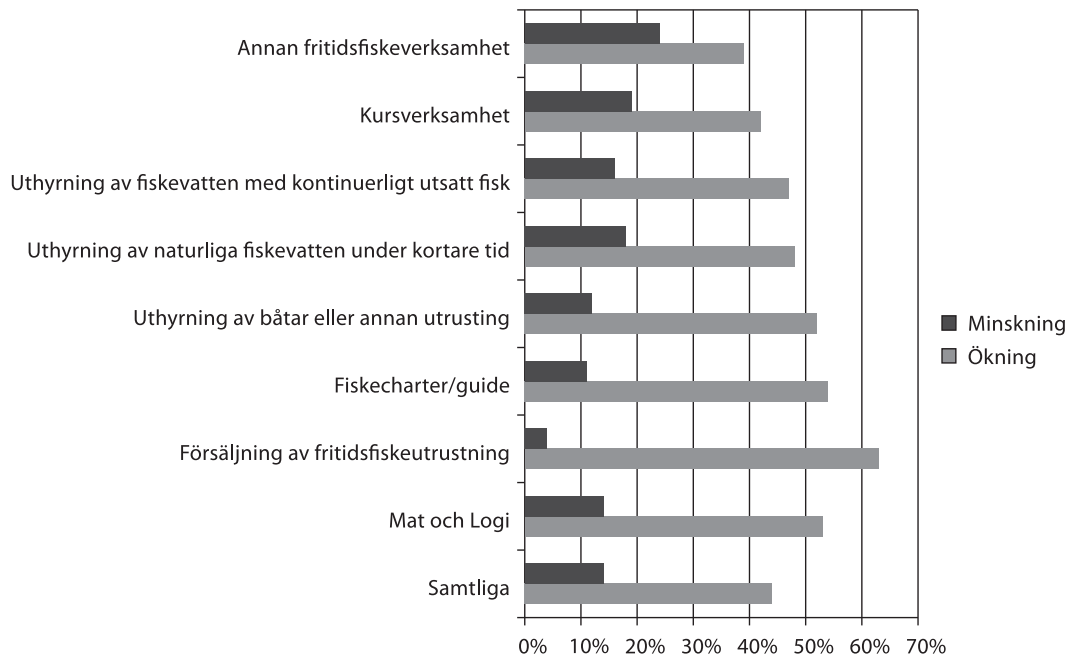
1990-talet tror knappt 50 procent på en ökning, medan motsvarande siffra är drygt 40 procent av övriga företag. Att yngre företag i större utsträckning tror på ökad omsättning är en naturlig utveckling eftersom nyetablerade företag är i en expansionsfas. Äldre och yngre företag skiljer sig inte endast åt i sina expansionsplaner, utan även i vilken typ av verksamhet som bedrivs. I figur 12 återges vilken typ av huvudsaklig sysselsättning för företag etablerade på 2000-talet respektive före 2000-talet har.

Av de företag som etablerat sin fritidsfiskebaserade verksamhet före år 2000 var mat och logi den vanligaste verksamhet följt av uthyrning av vatten och put&take. Mat och logi är den vanligaste verksamheten även bland de mer nyetablerade företagen, men endast runt fem procent av dessa företag har put&take eller uthyrning av vatten som huvudsysselsättning. I stället är guidning och försäljning av fiskeutrustning vanligt.

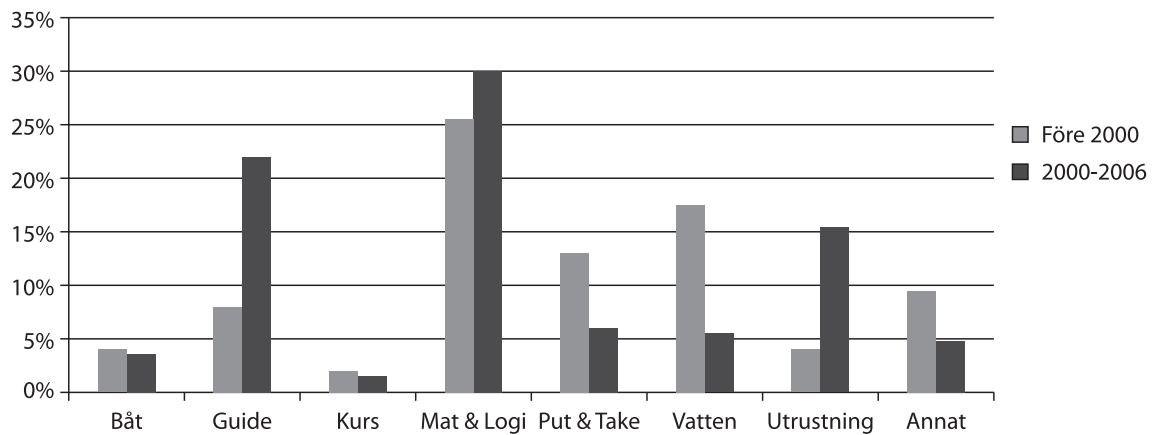
Skillnader i verksamhet kan dels bero på att det är inom dessa verksamheter det idag finns möjlighet för nya företag att finna sin nisch, men det kan också vara så att företag inom put&take och uthyrning av vatten har större möjligheter att överleva på lång sikt.

Hinder för utvecklingen

Även om företagen ser positivt på utvecklingen för sin fritidsfiskebaserade verksamhet kan det finnas hinder för en utveckling av verksamheten. Sverige har goda förutsättningar för en fritidsfiskeinriktad näring genom den goda tillgången på fiskevatten i form av hav, sjöar och älvar. Trots detta har verksamheten inte fått det genomslag som den fått i en del andra länder. Orsakerna till detta kan naturligtvis vara många. I den enkät företagen fick besvara togs ett antal potentiella hinder upp och företagen fick ange hur stor påverkan dessa hinder bedöms ha för utvecklingen de närmast kommande tre åren. Skalan bestod av alternativen: Ingen, liten, medel, stor, och mycket stor. De angivna hindren kan härledas både till allmänna förutsättningar för

Figur 11. Andel företag som planerar att öka/påbörja respektive minska verksamheten inom olika verksamhetsområden.

Figur 12. Typ av huvudsaklig verksamhet för företag etablerade före/tidigast år 2000.

Tabell 7. Hinder för verksamheten.

Hinder	Hinder % Litet till mycket stort	Hinder % Stort eller mycket stort
Brist på stor fisk	53%	21%
Höga kostnader på arbetskraft	51%	33%
Brist på fisk	50%	21%
Svårt nå ut med information	48%	17%
Brist på service (boende, livsmedel etc)	43%	9%
Brist på personal med relevant utbildning/erfarenhet	40%	12%
Svårt att få lån för investeringar	39%	15%
Brist på infrastruktur vid existerande fiskevatten	37%	10%
Gällande generell lagstiftning inom fisket	35%	11%
Brist på fiskevatten med egen rådighet	34%	13%
Gällande redskapsrestriktioner	30%	9%
Kommunikation med fiskevårdsområde	29%	9%
Brist på fiskevatten	28%	11%
Gällande fångstbegränsningar	28%	4%
Annat hinder	13%	10%

småföretagande och mer direkt till fiskeripolitiska åtgärder. I tabell 7 anges hur stor andel av företagen som upplevde att ett hinder existerade (dvs. att det var litet, medel, stort eller mycket stort) samt hur stor andel av företagen som upplevde att hindret var stort eller mycket stort.

Cirka 50 procent av företagen upplevde brist på stor fisk, brist på fisk, höga kostnader för arbetskraft, och svårt att nå ut med information om företaget som ett hinder.

Många av dessa företag såg dock inte detta som större problem, utan hade angett litet eller medelstort. Det som flest upplevde som ett stort problem är höga kostnader för arbetskraft som 33 procent angett som stort eller mycket stort. Cirka 20 procent av företagen har angett brist på fisk eller brist på stor fisk som ett stort eller mycket stort problem. Detta innebär samtidigt att nära 80 procent av fiskeföretagen inte upplevde

brist på fisk som ett stort problem. I nästa avsnitt analyseras dessa hinder närmare.

Drygt 40 procent av företagen har markerat att de upplever brist på service som ett hinder, men endast 9 procent att detta är stort eller mycket stort. Övriga angivna hinder har markerats av högst 40 procent av företagen. Generellt är tillgången på fiskevatten, infrastruktur och serviceanordningar god. Endast runt tio procent upplever dessa hinder som stora eller mycket stora hinder för utvecklingen, medan en majoritet av företagen inte upplever dem som något hinder alls.

Tretton procent av företagen angav "Annat" som ett hinder varav större delen ansåg detta vara stort eller mycket stort. Företagen fick i en öppen fråga möjligheten att precisera vad de avsåg med detta. Många av de vanligaste hindren är relaterade till företagets ekonomi, exempelvis

konkurrens, få kunder och dyra transporter. I denna kategori har vi också tagit med tidsbrist. Även höga kostnader för arbetskraft kan till del föras hit eftersom detta inte hade varit ett problem om lönsamheten varit tillräckligt hög. Andra svar som var återkommande var hög ålder, regionala och lokala myndigheters agerande och attityder, regelverken för fiske och företagande samt användandet av mängdfångande redskap bland fritidsfiskare och yrkesfiskare.

De hinder företagen upplever för sin utveckling varierar i många fall kraftigt mellan regionerna. Exempelvis har höga kostnader för arbetskraft angivits som ett stort eller mycket stort hinder av 52 procent av företagen i Stockholm och östra Mellansverige, men endast av 14 procent i Västsverige. I diagrammen i bilaga 1 redovisas antal företag i respektive region som angett att problemen är stora eller mycket stora. Vad gäller brist på fisk upplevs detta framför allt som ett stort eller mycket stort problem i Stockholm och östra Mellansverige, Sydsverige och Västsverige, medan endast av 12 procent i norra Mellansverige och i övre Norrland.

Även brist på stor fisk visar ett liknande mönster där de regioner som innefattar de tre storstadsområdena har höga andelar. Brist på fiskevatten är inte ett generellt problem sett för riket som helhet, men i Stockholm och östra Mellansverige har 25 procent av företagen angett detta som ett stort eller mycket stort hinder.

Brist på service (t.ex. boende och livsmedel) anges inte heller som ett stort eller mycket stort problem i riket som helhet, men 21 procent av företagen i mellersta Norrland har angett detta, vilket är väsentligt mer än i övriga regioner. Företagen i mellersta Norrland har också i större

utsträckning än andra regioner angett att de ser stora problem med att få lån till investeringar.

Höga kostnader för arbetskraft och brist på fisk

Höga kostnader för arbetskraft och brist på fisk eller stor fisk är de hinder som upplevs som störst inom näringen. Kostnaden för arbetskraft är ett problem som finns även inom andra småföretag, medan brist på fisk är specifikt för den fiskebaserade näringen. Nedan beskrivs hur dessa hinder är relaterade till olika typer av fisken och fiskerättsliga förutsättningar, samt hur hindren är relaterade till företagens expansionsplaner i de olika NUTS 2-regionerna.

Analysen utgår från andelen företag som angett problemet som stort eller mycket stort, eftersom det är dessa företag som främst kan förväntas vara hindrade i sin utveckling.

När det gäller brist på fisk som ett hinder är en naturlig utgångspunkt att analysera skillnader mellan olika typer av fisken. I exempelvis torskfisket kan den rådande situationen med små torskbestånd förväntas utgöra ett reellt hinder för en expansion av företagandet. Företagen har därför delats upp i kategorier beroende på vilken typ av fiske de erbjuder. Mer information om fisketyperna finns i föregående avsnitt *Företagen och dess verksamhet*.

Andelen företag som angett höga kostnader för arbetskraft respektive brist på fisk som ett stort eller mycket stort hinder inom de respektive fisketyperna redovisas i tabell 8.

Tabell 8. Andel företag som angivit stort eller mycket stor hinder.

Typ av fiske	Höga kostnader för arbetskraft	Brist på fisk
Lax och havsöring i insjöar och rinnande vatten	32%	28%
Lax och havsöring i haven	43%	54%
Öring, röding och harr i insjöar och rinnande vatten	37%	17%
Gädda, abborre, gös i insjöar	40%	18%
Gädda och abborre i haven	46%	53%
Hummer	59%	65%
Kräddfiske	36%	19%
Torsk och makrill	26%	44%

Det finns en stor spridning mellan olika typer av fisken, både vad gäller höga kostnader för arbetskraft och brist på fisk. Höga kostnader för arbetskraft har angivits av 59 procent av hummerfiskarna, men endast av 26 procent av företag med torskfiske. Det bör dock påpekas att hummerfisket endast sker under hösten då tillgången på billig säsongsarbetskraft är betydligt mindre än under sommarhalvåret.

65 procent av hummerfiskarna ser brist på fisk som ett stort eller mycket stort problem, medan endast 17 procent av företagen inom öring, röding och harr i insjöar och rinnande vatten gör det.

Det finns en tydlig uppdelning i upplevelsen av brist på fisk som ett problem mellan fisken som sker i havet och fisken som sker i sjöar och rinnande vatten.

Av de åtta fiskekategorierna bedriver fyra verksamheter i havet: Lax och havsöring i haven, gädda och abborre i haven, hummer samt torsk och makrill. Dessa fyra kategorier är också de där störst andel av företagen angett brist på fisk som ett hinder, mellan 44 och 65 procent. I kategorierna som bedriver fiske i sötvatten har endast lax och havsöring i insjöar och rinnande vatten fått över 20 procent. Denna typ av fiske bedrivs delvis på gemensamma bestånd med havsfisket.

En faktor som ofta lyfts fram i ekonomisk forskning är äganderätter, dvs. om företagen har rådighet över resursen (se Brady och Waldo, 2008). Om företaget har rådighet över resursen har man större möjlighet att utveckla både uttag och bestånd utifrån vad som är ekonomiskt bäst. Fiske i allmänt vatten påverkas i större

utsträckning av andra intressenter som yrkesfiske. En möjlig bakomliggande förklaring till skillnaderna mellan havsbaserat och sötvattensbaserat fiske kan därför vara skillnader i fiskerättsliga förhållanden.

Havsfiske, liksom fiske i de stora sjöarna, sker i stor utsträckning på allmänt vatten eller på enskilt vatten med fritt handredskapsfiske. Fiske i sötvatten sker primärt på enskilt vatten eller inom ett fiskevårdsområde.

I tabell 9 visas andelen som angett stort eller mycket stort hinder för brist på fisk respektive höga kostnader för arbetskraft. Ett företag ingår i kategorin enskilt vatten/fiskevårdsområde om minst 50 procent av omsättningen kommer från fiske på sådant vatten.

Höga kostnader för arbetskraft ses som ett ungefär lika stort hinder av båda grupperna, men brist på fisk upplevs som ett betydligt mindre hinder av företag som fiskar på enskilt vatten/fiskevårdsområde.

En faktor som kan påverka resultatet är att det inte är en jämn fördelning mellan olika typer av verksamhet. I förra avsnittet, *Företagen och dess verksamhet*, framgår att många av de havsbaserade fiskena domineras av guideföretag, medan många av de sötvattensbaserade domineras av företag med mat och logi.

Om dessa verksamheter är olika känsliga för fiskbeståndens storlek kan därför skillnader mellan olika fisketyper bero på företagets verksamhet snarare än skillnader i bestånden. Företagets syn på hindren uppdelat på guider och mat och logi, och beroende på typ av fiskerättsliga förhållanden redovisas i tabell 10.

Gudieföretag ser brist på fisk som ett större problem (34 procent) än vad företag med mat och logi som huvudsaklig verksamhet gör (16 procent). Guideföretagen bedriver dock i större utsträckning sin verksamhet på allmänt vatten, vilket kan vara en förklaring. Motsvarande statistik för företag med enskilt vatten/fiskevårdsområde visar på en betydligt jämnare fördelning. Bland dessa företag anser endast 18 procent av guiderna att brist på fisk är ett stort eller mycket stort problem, medan 13 procent av företagen med mat och logi gör det.

För företag som har sin verksamhet på annat vatten än enskilt vatten/fiskevårdsområde är andelen som ser brist på fisk som ett hinder betydligt större än bland andra företag. Höga kostnader för arbetskraft

påverkas inte i motsvarande utsträckning av den gjorda uppdelningen.

Mer specifika indikatorer på vilken typ av vatten och vilken typ av fiske (inkl. vilka arter) som bedrivs, etc., är viktiga faktorer för att bedöma hur stora de biologiska hindren är – och i förlängningen vilka möjligheter fiskeriförvaltningen har att skapa goda förutsättningar för näringens utveckling. Skillnader mellan hur företagen upplever hindren finns även mellan regioner, vilket beskrivits tidigare i kapitlet. I tabell 11 visas andelen företag som angivit hindren som stora eller mycket stora för respektive region. I tabellen visas även andelen företag som tror att omsättningen från deras fritidsfiskebaserade verksamhet kommer att öka under de närmaste tre åren.

Tabell 9. Andel företag som angivit stort eller mycket stort hinder för brist på fisk respektive höga kostnader för arbetskraft.

	Brist på fisk	Höga kostnader för arbetskraft
Enskilt vatten/Fvo>50%	16%	32%
Ej enskilt vatten/Fvo>50%	37%	35%

Tabell 10. Guiders och mat och logi-företagens syn på hinder för verksamheten.

Antal företag	Enskilt vatten/Fvo		Ej enskilt vatten/Fvo			
	Brist på fisk	Höga kostnader för arbetskraft	Brist på fisk	Höga kostnader för arbetskraft		
Guide	34%	25%	18%	24%	43%	25%
Mat och logi	16%	40%	13%	42%	25%	35%

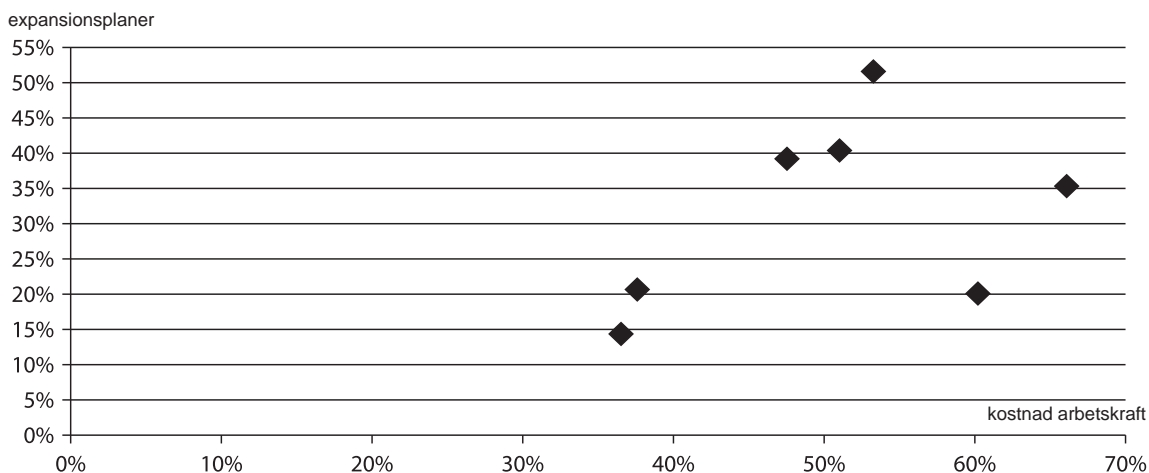
Tabell 11. Regionernas expansionsplaner och hinder som upplevs som stora eller mycket stora.

Region	Andel företag som tror att omsättningen från fritidsfiskerelaterad verksamhet kommer att öka	Höga kostnader för arbetskraft	Brist på fisk
Stockholm och östra mellansverige	53%	52%	41%
Småland och öarna	66%	35%	15%
Sydsverige	38%	21%	30%
Västsverige	37%	14%	28%
Norra mellansverige	48%	39%	12%
Mellersta Norrland	51%	40%	16%
Övre Norrland	60%	20%	12%
Totalt	51%	33%	21%

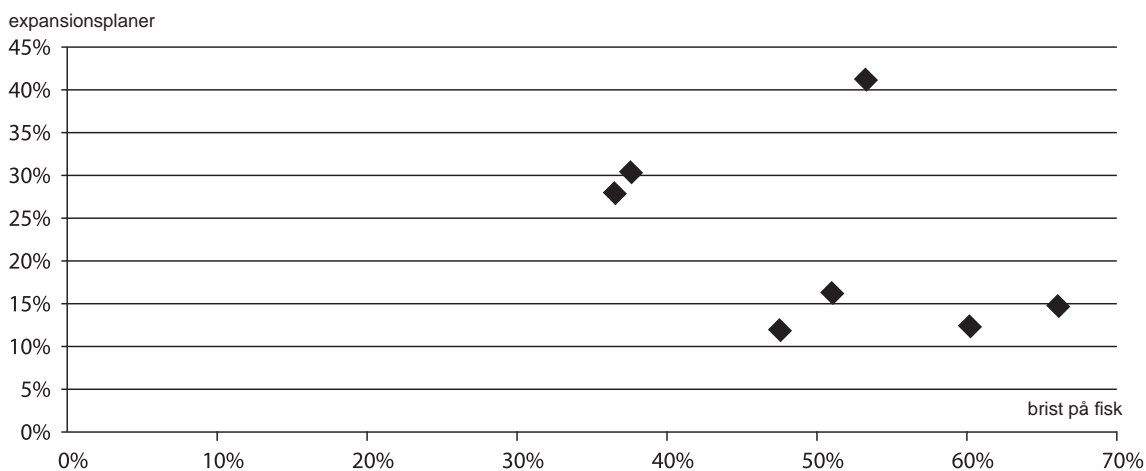
De två olika hindren har olika vikt för företagens expansionsplaner. I figur 13 visas hur stor andel av regionens företag som tror att omsättningen kommer att öka tillsammans med hur stor andel som ser höga kostnader för arbetskraft som ett hinder för utvecklingen. Som framgår av figuren finns en tendens att regioner med större expansionsplaner också ser kostnaden för arbetskraft som ett större hinder för utvecklingen. Undantaget är framför allt övre Norrland där 60 procent av företagen tror på ökad omsättning, men endast 20 procent ser något större problem med kostnaderna för arbetskraft. Korrelationen mellan

hindret och expansionsplanerna är 0,44, dvs. det finns ett positivt samband mellan hindret och expansionsplanerna.

I figur 14 visas förhållandet mellan expansionsplaner och brist på fisk som hinder. Regioner där företagen ser brist på fisk som ett stort hinder tenderar att ha svagare tro på verksamhetens expansion. Undantaget är Stockholm och östra Mellansverige där det finns förhållandevis stor tro på ökad omsättning trots att företagen ser brist på fisk som ett stort hinder. Korrelationen mellan variablerna är negativ, -0,43. (Om Stockholm och östra mellansverige inte tas med i beräkningen av korrelationen blir den 0,8.)

Figur 13. Förhållandet mellan expansionsplaner (x-axeln) och höga kostnader för arbetskraft (y-axeln).

Figur 14. Förhållandet mellan expansionsplaner (x-axeln) och brist på fisk som hinder (y-axeln).

Hög kostnad för arbetskraft är med andra ord ett problem främst för företag som avser att expandera verksamheten, och därför har ett potentiellt behov av att nyanställa. Regioner där företagen i större utsträckning har angett brist på fisk som hinder har svagare expensionsplaner än andra regioner. Naturligtvis kan regionala skillnader som inte beaktats ligga bakom en del av variation, men sambandet ger ändå en indikation på att resurssituationen är viktig för företagens expensionsplaner – och att statliga insatser på området har en potential att underlätta för näringen.

Företagens syn på några möjliga policyåtgärder

Företagen har fått besvara två frågor kring vilken typ av policyåtgärder de anser mest skulle underlätta utvecklingen av den fritidsfiskebaserade verksamheten. I varje fråga angavs ett antal möjliga policyåtgärder, och företagen har markerat de tre policyåtgärder som de ansåg mest underlätta för företagets utveckling.

I den första frågan var svarsalternativen generella, och ”förbättrad förvaltning av

fiskbestånden” var ett av alternativen tillsammans med alternativ som inte är direkt kopplade till fiskeripolitiken. Svartalternativen var:

Förbättrad förvaltning av fiskbestånden

Förbättrad infrastruktur vid bra fiskeplatser

Minskat strandskydd för investeringar

Ökat strandskydd för ökad tillgänglighet

Hjälp med marknadsföring och information om produkten

Kompetensutveckling

Minskade kostnader för att nyanställa personal

Förbättrat generellt regelverk för företagande

Ökade möjligheter till arrende av vatten

Som framgår av tabell 12 är hjälp med marknadsföring och förbättrad beståndsförvaltning de åtgärder som fått flest markeringar.

Tabell 12. Andel företag som förordat olika generella policyåtgärder.

Åtgärd	Andel
Hjälp med marknadsföring	49%
Förbättrad förvaltning av bestånden	45%
Minskade kostnader för att nyanställa	34%
Förbättrat generellt regelverk för företagande	31%

Tabell 13. Andel företag som förordat olika fiskebaserade policyåtgärder.

Åtgärd	Andel
Statliga insatser för fiskevård	39%
Fångstbegränsningar för yrkesfisket	24%
Bibehållande av fritt handredskapsfiske	23%
Område med exklusiv fiskerätt	22%
Fångstbegränsningar för fritidsfisket	21%
Redskapsbegränsningar för yrkesfisket	21%

I den andra frågan om prioriterade policyåtgärder var svarsalternativen inriktade på fiskeriförvaltning. Svarsalternativen var:

Område med exklusiv fiskerätt till företaget

Bildandet av lokalt fiskevårdsområde/samförvaltning

Redskapsbegränsningar för yrkesfisket

Fångstbegränsningar för yrkesfisket

Redskapsbegränsningar för fritidsfisket

Fångstbegränsningar för fritidsfisket

Fredningsområden för fritidsfisket

Fredningstider för fritidsfisket

Statliga insatser för fiskevård

Bibehållande av det fria handredskapsfisket

Annan åtgärd

Som framgår av tabell 13 är det vanligast förekommande alternativet statliga insatser för fiskevård. Detta är naturligtvis ett attraktivt alternativ eftersom tillgången på fisk är en viktig produktionsfaktor för företagen. Om insatser för fisket genomförs med statliga medel kommer fisket att förbättras utan att detta belastar företagen.

Företagens inställning till allmän fiskevårdsavgift

En fråga som är nära förknippad med statliga insatser för fiskevård är möjligheten att införa en allmän fiskevårdsavgift på vatten där det idag råder fritt fiske. Intäkterna från en sådan avgift kan användas till fiskevård.

Ungefär hälften av företagen är positiva till införandet av en fiskeavgift för handredskapsfiske utmed kusterna och vid de stora sjöarna, en tredjedel är negativa och resten vet ej. Ungefär samma fördelning råder också inom respektive län. De län där företagen är mest positiva till avgiften är Stockholms och Värmlands län, där över 70 procent är positiva. Mest negativa är företagen i Gävleborgs län, där ca 70 procent är negativa.

Tidigare skattningar i utredningarna om allmän fiskevårdsavgift visar på ett ytterligare behov av ca 60-80 miljoner kr i fiskevårdsmedel. Sådana medel kan användas för att förbättra fisket både för allmänheten och för företag med fritidsfiskebaserad verksamhet.

Företagens syn på hur sådana medel bör fördelas är därför viktig. För att få en uppfattning om hur företagen skulle vilja använda eventuella statliga medel för fiskevård har de i enkäten fått besvara hur de

Tabell 14. Fördelning av ytterligare fiskevårdsmedel enligt företagens prioritering.

Åtgärd	Miljoner kronor
Restaurering av biotoper	18,1
Utsättning av fisk	17,7
Ökad minimivattenföring och fiskvägar vid regleringsdammar	14,3
Annat	14,3
Öka allmänhetens fiske	9,6
Mer lax till handredskapsfisket	9,4
Ökad fisketillsyn	6,9
Uppköp småskalig vattenkraft	6,3
Mer torsk till handredskapsfisket	3,3

skulle vilja se att 100 miljoner fördelades mellan ett antal olika förvaltningsåtgärder. Resultaten redovisas i tabell 14.

De åtgärder som företagen vill lägga mest medel på är restaurering av biotoper, utsättning av fisk, samt ökad minimivattenföring och fiskvägar vid regleringsdammar.

Hur företagen vill fördela resurserna skiljer sig mycket åt. En orsak till detta kan givetvis vara var de är lokaliserade men även vilken typ av verksamhet de bedriver.

Detta har analyserats i en regressionsmodell där den fördelade mängden pengar för åtgärderna körts mot företagens karaktäristika. Syftet med analysen är att peka på några viktiga skillnader inom näringen,

men naturligtvis kan även faktorer som inte tagits upp spela in. Som karaktäristika i regressionen har använts vilken typ av verksamhet företaget bedriver samt vilket NUTS 2-område företaget ligger i. (Antar värdet 0 om företaget inte har verksamheten och värdet 1 om företaget har verksamheten, oavsett graden av omfattning).

Regressionen innehöll även en variabel för företagets omsättning för att kunna se om det fanns skillnader i prioritering beroende på företagets storlek. Baserat på en linjär funktionsform presenteras resultaten för de variabler i regressionerna som hade signifikant inflytande (ett p-värde $< 0,10$) nedan i tabell 15.

Resultaten visar bland annat att de företag som har kursverksamhet är villiga att satsa ca 10 miljoner kronor mer på biotopvård än övriga företag.

Uthyrare av båtar m.m. har en högre prioritet för utsättning av fisk, medan företag med fiskecharter/guider, kursverksamhet och uthyrning av fiskevatten har en lägre. Företag i nordligaste och sydligaste delarna av Sverige har generellt sett lägre prioritet för utsättning av fisk än företag i basregionen Stockholm och östra Götaland.

Inte att förglömma är att restaurering av biotoper och utsättning av fisk i genomsnitt fick mest pengar av alla företagen. Företag lokaliserade i övre Norrland samt företag med charter/guideverksamhet vill ha mer pengar till lax än övriga företag. Gällande torsk kan vi se att företag lokaliserade i södra Sverige samt företag med charter- och guideverksamhet vill ha mer pengar till detta ändamål, medan företag från mellersta och övre Norrland vill lägga mindre pengar på torsken.

Tabell 15. I tabellen visas hur mycket mer, alternativt mindre, som en viss typ av företag eller region skulle vilja satsa på en specifik åtgärd jämfört med resultaten för alla företag som helhet (se tabell 14) Endast resultat som är statistiskt signifikanta redovisas (p-värde <0,1).

Åtgärd	Verksamhetstyper	Förändring i miljoner kronor
Restaurering av biotoper	Kursverksamhet	9,6
	Utsättning av fisk	
	Uthyrning båt m.m.	4,2
	Fiskecharter/Guide	-4,0
	Kursverksamhet	-5,2
	Uthyrning av fiskevatten	-3,5
	Småland och öarna	-5,2
	Sydsverige	-7,6
	Övre Norrland	-9,6
Ökad minimivattenföring och fiskvägar vid regleringsdammar	Kursverksamhet	20,8
	Uthyrning av fiskevatten	5,5
	Norra Mellansverige	14,1
Öka allmänhetens fiske	Uthyrning båt m.m.	3,6
	Fiskecharter/Guide	-5,7
	Uthyrning av fiskevatten	-3,0
	Övre Norrland	-4,7
Mer lax till handredskapsfisket	Fiskecharter/Guide	7,7
	Övre Norrland	18,7
Ökad fisketillsyn	Mat och logi	2,6
	Västsverige	-2,6
	Norra mellansverige	-3,1
	Mellersta Norrland	-2,6
Uppköp småskalig vattenkraft	Fiskecharter/Guide	4,1
	Put and Takeverksamhet	3,5
Mer torsk till handredskapsfisket	Fiskecharter/Guide	3,8
	Sydsverige	3,2
	Mellersta Norrland	-2,1
	Övre Norrland	-3,1

Värdet av den fritidsfiskebaserade verksamheten

Det totala värdet av det fritidsbaserade företagandet (producenterna) är företagets omsättning minus kostnader samt den del av fritidsfiskarnas (konsumenternas) konsumentöverskott som är knuten till producentens produkt.

Omsättningen är i sin tur uppdelad i kostnader som betalas till andra sektorer i samhället och förädlingsvärde som skall täcka vinst, löner och avkastning på insatt kapital. De kostnader som betalas till andra sektorer i samhället ger då upphov till en multiplikatoreffekt då dessa kostnader är intäkter i andra företag.

Med konsumentöverskott avses att fritidsfiskarna genom företagets produkt fått möjlighet till en upplevelse som värderas högre än det pris man betalar.

Ett exempel är att uthyrning av båtar gör det möjligt för fritidsfiskare att nå nya fiskeplatser, vilket ökar nyttan av fisket mer än vad det kostar att hyra båten. Utan uthyrningen hade motsvarande fiske inte varit möjligt och konsumenten hade fått nöja sig med den nytta ett fiske från land innebär.

En kommersialisering av fisket kan emellertid också innebära en kostnad i form av minskad tillgänglighet till bra fiskeplatser m.m., vilket kan drabba andra grupper av fritidsfiskare än de som utnyttjar de fritidsbaserade tjänsterna. Att generellt säga att ett mer utvecklat fiske är bättre än ett fiske med mindre utvecklad service är inte möjligt.

Konsekvensbeskrivningar (kostnads- och intäktsanalyser) av den fritidsbaserade verksamheten betydelse för samhällsekonomi, sysselsättning och miljö behöver generellt sett alltid genomföras för varje enskilt fall.

Fritidsfiskets nettovärde för konsumenterna mäts i form av konsumentöverskott, dvs. betalningsviljan minus den faktiska

kostnaden. Producenternas motsvarighet kallas producentöverskott, vilket är företagets intäkter minus kostnader (vinsten).

Det finns i dagsläget inga studier över lönsamheten i företag med fritidsbaserad verksamhet. En anledning är att det inte finns tillgång till detaljerad ekonomisk statistik för dessa företag.

För att kunna ge en uppfattning om det fritidsbaserade företagandets ekonomiska värde har ett antal ekonomiska indikatorer tagits fram utifrån den nu genomförda företagsenkäten.

Den totala omsättningen för de 1 310 företagen är 2,1 miljarder kronor, varav 490 miljoner kronor beräknas komma från den fritidsbaserade verksamheten. En stor andel av denna verksamhet sker i glesbefolkade regioner. Genom att antalet företag i fritidsfisket troligen är underskattat är även omsättningen lågt räknad. Inom näringen producerades under 2006 cirka 1,3 miljoner fiskedagar. Drygt en tredjedel av företagen har angett att mer än 25 procent av verksamheten kan hänföras till utländska gäster (gäller företag med verksamhet inom mat och logi, uthyrning av båtar, och guidning).

Med 490 miljoner kronor i omsättning och 1,3 miljoner fiskedagar blir omsättningen per fiskedag ungefär 380 kronor i genomsnitt sett över alla typer av fritidsbaserade tjänster. Värdet varierar naturligtvis mellan olika typer av tjänster. För mat och logi var omsättningen för en gästnatt i genomsnitt 690 kronor, medan en dag med fiskeguide i genomsnitt omsatte 890 kronor.

En av de prioriterade frågorna för företagen är förbättrad förvaltning av bestånden. Att förbättra det egna fisket genom beståndsvård är en investering som kan vara företagsekonomiskt lönsam om det förbättrade fisket tillfaller företaget och inte konkurrenterna (vilket kan vara fallet om

fiske sker på gemensamma bestånd). Under åren 2004-2006 satsade företagen totalt cirka 25 miljoner kronor på beståndsvård.

Hur förbättrade fiskemöjligheter påverkar konsumenterna har analyserats i rapporten *Fritidsfiske och fritidsfiskebaserad verksamhet* (Fiskeriverket 2008). En fördubbling av fångsterna beräknas kunna generera cirka 3,1 miljoner fiskedagar, varav 400 000 avser fisketurism. Ytterligare fiskedagar behöver naturligtvis inte inne-

bära att fritidsfiskarna betalar för några fritidsbaserade tjänster, men det är troligt att åtminstone en del av dem gör det.

Framför allt dagar med fisketurism kan förväntas innebära köp av någon form av fritidsbaserad tjänst. Om antalet dagar där en genomsnittlig fisketuristisk tjänst efterfrågas ökar med 400 000 skulle omsättningen i näringen öka med cirka 150 miljoner kronor.

Sammanfattning och slutsatser

Denna rapport är en utveckling av resultaten kring fritidsfiskebaserad verksamhet i Fiskeriverkets rapport *Fritidsfiske och fritidsfiskebaserad verksamhet* (2008).

I denna rapport har statistiken delats upp på regional nivå (NUTS 2). De slutsatser som redovisades i rapporten *Fritidsfiske och fritidsfiskebaserad verksamhet* berörs inte i föreliggande rapport.

Studien bygger på en enkätundersökning till 5 000 företag. 63 procent av dessa svarade på enkäten, vilket totalt resulterade i drygt 700 företag som angett att de hade fritidsfiskebaserad verksamhet (se nästa kapitel, *Metod*, för mer information om undersökningsmetodiken).

Undersökningen är den första övergripande kartering som gjorts över företag inom området. Studien är därför att se som en pilotstudie. Fritidsfiskerelaterade verksamheter definieras i rapporten som verksamheter som levererar varor och tjänster till fritidsfiskare i direkt anslutning till deras fiskeupplevelse. Denna definition visar tydligt att det finns en bredd inom den fritidsfiskebaserade verksamheten som omfattar betydligt mer än den så kallade fisketurismen.

Verksamhetens omfattning och inriktning

Utöver beroendet av fisk utmärks de fritidsfiskebaserade företagen av att de ofta är småföretag och att de ofta verkar i glesbygdsregioner. De flesta är beroende av turister för sin verksamhet och många vänder sig till utländska marknader för att få kunder. Dessa egenskaper gör att de har många möjligheter och problem gemensamt med andra småföretagare, glesbygdsföretag och turismverksamheter. Det genomsnittliga företaget hade ca 35 procent av omsättningen från annan verksamhet än den fritidsfiskebaserade, men andelen växlar. Mindre företag är oftare mer specialiserade

på enbart fritidsfiskebaserad verksamhet än större företag.

I studien beräknas antalet företag som har någon form av fritidsbaserad verksamhet till 1 310 stycken. Resultaten från ramstudien vilket nämnts innan tyder på att den troliga omfattningen av denna verksamhet bör vara det dubbla.

Flest företag fanns i Jämtlands, Västerbottens och Norrbottens län samt storstads-länen Västra Götalands och Stockholms län. Många företag bedrev flera typer av fritidsfiskerelaterad verksamhet. Fyra av tio företag svarade för kost och logi. Andra viktiga verksamheter var uthyrning av båtar, uthyrning av naturliga fiskevatten och fiskecharter/guidning.

Cirka en tredjedel av företagen bedriver annan turism- och besöksverksamhet som komplement till den fritidsfiskebaserade verksamheten och nästan lika många har hotell- eller stugverksamhet. Var sjätte företagare bedriver lantbruk eller skogsbruk. Två procent är yrkesfiskare.

Den totala omsättningen för företagen är drygt två miljarder kronor, varav en halv miljard kronor beräknas komma från den fritidsbaserade verksamheten. En stor andel av denna verksamhet sker i glesbefolkade regioner.

En stor andel av verksamheten riktas mot utländska turister men basen ligger i svenska besökare. Företagen hade totalt drygt 6 600 heltids-, deltid- eller säsongs-sysselsatta inklusive ägaren till företaget och dennes familj.

Arbetet med fritidsfiskebaserad verksamhet motsvarade totalt över 1 000 helårsarbeten. Genom att antalet företag i fritidsfisket troligen är underskattat är även omsättningen och antalet anställda lågt räknat.

De vanligaste typerna av fiske som bedrivs inom näringen är gädda, abborre och gös i sjöar följt av öring, röding och harr i rinnande vatten och put&take-fiske. Dessa utgör tillsammans drygt 75 procent

av antalet fiskedagar. 47 procent av fisket bedrivs på fiskevårdsområden, vilket är den ojämförligt största fiskerättsliga typen av vatten inom näringen.

Verksamheten i regionerna

Förutsättningarna för fritidsfiskebaserad verksamhet skiljer sig kraftigt åt mellan olika regioner. Detta gäller inte bara de naturliga förutsättningarna som vilka arter som är tillgängliga för fritidsfisket, utan även befolkningsmässiga och ekonomiska faktorer.

Nedan sammanfattas kortfattat vilken typ av fisken, vilka verksamheter och andra karaktäristika företagen i de respektive NUTS 2-regionerna har. Den regionala statistiken finns utförligt redovisad i form av diagram i appendix 1.

Stockholm och östra Mellansverige

Stockholm och östra Mellansverige har 220 fritidsfiskebaserade företag. Nästan 100 av dessa erbjuder guidning av fritidsfiskare, vilket gör denna verksamhet till den vanligaste. Den näst vanligaste verksamheten är mat och logi. Flest fiskedagar bedrivs i vatten med kontinuerligt utsatt fisk (32 procent).

Noterbart här är att mycket av den lax som fiskas i stockholmsregionen är utsatt. Det näst vanligaste fisket är efter abborre, gädda och gös i sjöar (20 procent), följt av gädda och abborre i havet, lax och havsöring i rinnande vatten, och kräftor som står för vardera 12 procent av antalet fiskedagar. Att en så stor andel av fisket bedrivs efter kräftor är unikt för regionen.

Småland, Öland och Gotland

Småland och öarna har 114 fritidsfiskebaserade företag. De vanligast förekommande verksamheterna är mat och logi, uthyrning av båtar och uthyrning av naturliga fiskevatten. Förutom fritidsfiskebaserad verksamhet har företagen ofta annan turismverksamhet eller driver stugor/hotell.

Förhållandevis många (cirka 30 procent) har jordbruk eller skogsbruk i kombination med fiskeverksamheten. Fisket är till stor del dominerat av abborre, gädda och gös i sjöar som står för nära två tredjedelar av antalet fiskedagar. Fisket bedrivs till nästan 80 procent på eget vatten eller inom ett fiskevårdsområde.

Sydsverige

Sydsverige har 96 fritidsfiskebaserade företag. De vanligast förekommande verksamheterna är mat och logi, uthyrning av båt och uthyrning av naturliga fiskevatten. Förutom den fritidsfiskebaserade verksamheten har företagen framför allt annan turismverksamhet eller jord/skogsbruk.

Gädda, abborre och gös i sjöar är det vanligaste fisket, följt av put&take, lax och havsöring i rinnande vatten och sjöar, och öring röding och harr i rinnande vatten.

Fisket efter torsk har 6 procent av antalet fiskedagar, vilket är den högsta andelen tillsammans med Västsverige. Eget vatten är den vanligaste fiskerättsliga typen av vatten som fisket bedrivs på, följt av fiskevårdsområde och allmänt vatten i havet.

Västsverige

Västsverige har 167 fritidsfiskebaserade företag. Den vanligast förekommande verksamheten är guidning följt av mat och logi, uthyrning av båt, och uthyrning av naturliga fiskevatten. Förutom fritidsfiskebaserad verksamhet har många av företagen annan turismverksamhet eller stugor och hotell. Fisket bedrivs framför allt som put&take (40 procent), men även gädda, abborre och gös i sjöar är vanligt (22 procent).

Västsverige är den region som tillsammans med Sydsverige har högst andel

torskfiske (7 procent). I genomsnitt 40 procent av företagens omsättning beräknas komma från fiske på fiskevårdsområde, följt av fiske i allmänt vatten i havet med knappt 20 procent.

Norra Mellansverige

Norra Mellansverige har 206 fritidsfiskerelaterade företag. Den största verksamheten är mat och logi följt av guide, uthyrning av båt, uthyrning av naturliga fiskevatten och put&take. Förutom fritidsfiskerelaterad verksamhet har företagen annan turismverksamhet, stugor/hotell, samt annan verksamhet.

Fisket bedrivs framför allt efter gädda, abborre och gös i sjöar. Den dominerande fiskerättsliga typen av vatten är fiskevårdsområde (69 procent).

Mellersta Norrland

Mellersta Norrland har 245 fritidsfiskerelaterade företag. De vanligast förekommande verksamheterna är mat och logi, uthyrning av båt, och uthyrning av naturliga fiskevatten. Utöver den fritidsfiskerelaterade verksamheten har företagen framför allt annan turismverksamhet och stugor/hotell.

Fisket bedrivs i första hand efter öring, röding och harr i rinnande vatten och sjöar (39 procent), men även gädda, abborre och gös i sjöar är vanligt (19 procent). Fisket bedrivs framför allt på fiskevårdsområden.

Övre Norrland

Övre Norrland har 257 fritidsfiskerelaterade företag. De vanligaste verksamheterna är mat och logi, uthyrning av båt, guide, och uthyrning av naturliga fiskevatten. Utöver den fritidsfiskerelaterade verksamheten har företagen framför allt annan turismverksamhet, stugor/hotell, samt jakt/naturguide. Fisket bedrivs framför allt efter öring, röding och harr i rinnande vatten och sjöar (46 procent), men även lax och havsöring i rinnande vatten och sjöar (20 procent) och gädda, abborre och gös i sjöar (17 procent) är vanligt. Fisket sker framför allt på fiskevårdsområden.

Företagen och framtiden

Undersökningen syftar inte enbart till att ge en bild av dagens situation i näringen utan även av hur utvecklingen sett ut historiskt och hur företagen själva tror att de kommer att utvecklas i framtiden. 44 procent av företagen uppger att deras omsättning ökat de senaste tre åren, medan endast 14 procent uppger att den minskat.

Samtidigt tror 51 procent av företagen att de kommer att öka sin omsättning de närmaste tre åren, medan sju procent tror att den kommer att minska. Resultaten ska ses i ljuset av att Sverige var mitt i en högkonjunktur då enkäten besvarades, vilket både påverkar hur den historiska utvecklingen sett ut, men också hur företagen tror att efterfrågan på deras produkter kommer att se ut framöver.

Framför allt planeras ökningarna av verksamheterna fiskecharter/guide, mat och logi, samt uthyrning av båtar. Detta är också de tre största typerna av verksamhet idag. En intressant tendens i utvecklingen är dock att bland företag som etablerades före år 2000 är guidning inte lika vanligt som bland yngre företag. I stället är put&take samt uthyrning av vatten vanligare bland dessa.

Trots rådande optimism finns ett antal faktorer som företagen upplever som hinder för sin verksamhet. De två största är brist på stor fisk och höga kostnader för arbetskraft som drygt 50 procent av företagen angett som ett hinder. 33 procent av företagen angav höga kostnader för arbetskraft som ett stort eller mycket stort hinder, medan motsvarande siffra för brist på stor fisk var 21 procent.

Det finns en stor spridning mellan olika typer av fisken, framför allt vad gäller brist på fisk som hinder. I fiskena efter lax och havsöring i haven, gädda och abborre i haven, hummer, samt torsk och makrill har över 40 procent av företagen angett brist på fisk som ett stort eller mycket stort hinder.

Den gemensamma faktorn för dessa fisken är att de är havsbaserade. Det finns också regionala skillnader mellan upplevelsen av olika hinder. Här finns ett samband

mellan upplevelsen av hinder och företagens utvecklingsplaner i respektive region. Regioner där en stor andel av företagen tror att de kommer att expandera har många företag som ser höga kostnader för arbetskraft som ett hinder, men få företag som ser brist på fisk som ett.

Att regioner där företagen ser brist på fisk som ett stort hinder har färre företag som tror sig komma att expandera sätter fokus på samhällets ansvar som förvaltare av fiskresursen. Förvaltningsfrågor har också, tillsammans med framför allt marknadsföringsfrågor, lyfts fram som mycket viktiga av de fritidsfiskebaserade företagen.

En god beståndstatus är nödvändig för att fritidsfiskebaserad verksamhet ska vara möjlig. Beståndstatusen ligger också i många fall utom kontroll för företaget, vilket gör att fisken som produktionsfaktor skiljer sig från andra nödvändiga produktionsfaktorer som arbetskraft och kapitalvaror.

Vissa företag har dock kontroll även över resursen, exempelvis om fiske sker på enskilt vatten i inlandet. Under åren 2004-2006 satsade företagen totalt cirka 25 miljoner kronor på beståndsvård.

Avslutning

För att lyckas med ett fritidsfiskebaserat företagande krävs både goda fiskbestånd och att företaget måste nå ut till konsumenterna med en attraktiv produkt. Produkten i sig måste utvecklas inom näringen, men företagen själva har även lyft fram problem med att nå ut med information om företaget och de ser hjälp med marknadsföring som en av de viktigaste punkterna där samhället kan gå in och stötta näringen. Samtidigt är naturligtvis samhällets huvudansvar gentemot näringen att förvalta den gemensamma resursen på ett sätt som möjliggör ett hållbart nyttjande.

Metod

Urvalsram och urval

Urvalsramen är ett register som skapats speciellt för denna undersökning av Fiskeriverket och SCB gemensamt. SCB tog först fram en del av ramen från Företagsdatabasen (FDB) där följande SNI-koder (version 2002) inkluderades:

63303 Turistservice (turistinformation, guidning m.m.)

92623 Övrig sportverksamhet (idrottsklubbar, båtklubbar, annan stödverksamhet inom sporten, även schack- och bridgeklubbar)

92624 Sportarrangemang

92625 Sportadministration (idrottsförbund m.m.)

92729 Diverse övrig rekreativ verksamhet

Dessutom inkluderades de företag som i tidigare version av FDB (2002) hade SNI-koden 92722 Förvaltning av sportfiskevatten, under förutsättning att dessa företag kunde identifieras i aktuellt FDB.

Listan omfattade därefter 7 200 företag. Med ledning främst av företagets namn klassades företagen i följande grupper efter sannolikheten för att företaget verkligen ingår i målpopulationen (se tabell 16). En mindre grupp av företag med ”mycket liten sannolikhet” uteslöts helt ur urvalsramen. Denna del av ramen kom därefter att bestå av 7 175 företag.

Fiskeriverket skapade därefter ett register hämtat från andra diverse källor: Internet, länsstyrelser, turistinformation, LRF m.m. Efter ett omfattande arbete för att minimera antalet dubbelredovisade företag kvarstod 2 047 företag. Dessa ansågs ha hög sannolikhet för att ingå i målpopulationen.

De två olika registren sammanfogades därefter till ett register med sju olika klasser (strata) efter källan och sannolikheten att ingå i målpopulationen. I alla klasser utom den sista drogs samtliga objekt. I den sista klassen, där enda informationen är att SNI-koden innefattar företag som tillhör målpopulation men även en mängd andra företag, var urvalsandelen 15 procent. Urvalet i denna grupp drogs genom ett obundet slumpmässigt urval (OSU).

Tabell 16. Översikt över ram och avtal.

Stratum	Antal företag Ram	Urval	Urvalsandel
1A Rätt säkra, källa FDB	1 321	1 321	100%
1C Rätt säkra, källa Fiskeriverket	2 047	2 047	100%
2 Turism/event	523	523	100%
3 Sport	102	102	100%
4 Kommuner	245	245	100%
5 Markägare	15	15	100%
7 Uppgift saknas	4 969	747	15%
Totalt	9 222	5 000	54%

Utskick, enkät och bortfallsstudie

Uppgifterna samlades in genom en post-enkät. Frågeformuläret var på 16 sidor förutom omslaget (se bilaga 2). Antalet frågor var 33 med totalt 278 variabler. På omslagets två första sidor fanns dels ett foljebrev, dels definitioner och anvisningar. På omslagets första sida förtrycktes ett informationsfritt löpnummer som id-nummer. Namn och adress skrevs endast ut på kuvertet. Samtliga 5 000 i urvalet ingick i utsändningen som skedde i slutet av april 2007.

Försändelsen omfattade frågeformulär och portofritt svarskuvert. Mottagaren ombads fylla i och sända in frågeformuläret så snart som möjligt. Ett s.k. tack- och påminnelsekort sändes senare till de 4 203 som fram till dess inte inkommit med uppgift. Ytterligare en påminnelse sändes i slutet av maj. Denna försändelse omfattade en nytt frågeformulär, svarskuvert samt ett särskilt missiv. Påminnelsen sändes till 2 506 företag.

Efter ca en månads insamling gjordes en avprickning och urval för bortfallsuppföljning per telefon. Avgränsning av populationen för bortfallsstudien gjordes i början av juni grundad på information om inflödet som då fanns tillgängligt. Resultaten från bortfallsstudien används i skattningsformlerna enligt Hansen-Hurwitz bortfallsplan för att minska det systematiska bortfallsfelet.

Vid populationsavgränsning hade 61 procent av objekten i urvalet inkommit med

svar. Därvid kvarstod 1 954 objekt som ram till bortfallsstudien. Bland dessa fanns dock viss information om 256 objekt (se tabell 17).

Urvalsstorleken n^* i bortfallsstudien sattes till 700. I urvalet kom att ingå 82 företag som ingick bland ovan nämnda 256, inklusive postreturer och mottagare som angivit att de ej vill delta. Underurvalet dras med OSU inom strata. Datainsamlingen i bortfallsstudien skedde med telefonintervjuer utförda av SCB:s intervjuarenhet. Insamlingen gjordes under mitten av juli till början av juli 2007. Totalt erhöles svar från 448 företag. Andelen svar är 63 procent. Före bortfallsuppföljningen inkom svar från 3 046 företag. Inom ramen för bortfallsstudien inkom ytterligare 448 företag med svar. Den övervägande andelen av inkomna svar angav att företaget inte tillhörde målpopulationen. Totalt var det 731 av de svarande som bedrev sådan verksamhet som var av intresse för denna undersökning.

Det fanns stora kvalitetsbrister i den del av ramen som inte kom från FDB vilket bl.a. det stora antalet postreturer (232 stycken) är ett tecken på. I detta material har det inte heller varit möjligt att entydigt definiera ett visst företag, vilket visade sig i att ett visst företag kunde få mer än ett frågeformulär. I sådana fall har verksamheten bara redovisats på ett objekt i urvalet medan övriga (dubletter) registrerats för "ingen verksamhet". Därmed blir de statistiska beräkningarna korrekta.

Statistisk bearbetning

Dataregistreringen gjordes med hjälp av skanning, integrerat med verifiering, dvs. granskning och rättning som ska motverka rena läsfel. I samband med dataregistreringen genomfördes en s.k. verifiering med syfte att motverka läsfel. I ett senare skede gjordes ett relativt omfattande arbete med mikrogranskning och -rättning med hjälp av gränsvärdeskontroller och logiska kontroller. Beslut om ändring (rättning) av mikrodata togs i stor utsträckning i samråd mellan Fiskeriverket och SCB.

Undersökningen har utförts i enlighet med Hansen-Hurwitz bortfallsplan dvs. att

Tabell 17. Bortfallsorsak.

Bortfallsorsak	Antal företag
Ingen information	1 698
Lovat sända in	11
Postretur	232
Fysiska/psykiska hinder	4
Övrigt	4
Vill ej delta	5
S:a viss information	256
S:a totalt	1 954

ett slumpmässigt underurval (inom strata) har dragits bland de som ej svarat på post-enkäten. Dessa kontaktades sedan per telefon och de som man sedan fått tag i antas vara representativa för alla som ej besvarat frågeformuläret. Enligt vedertagen metod beräknas då de ingående delarna till upp-räkningstalen enligt nedan:

h stratumidentitet
 N_h stratumstorlek
 MODE alternativ svarmsmetod, 1=frågeformulär, 2=telefon
 n_h antal utvalda i fas 1 per stratum
 n_{hg} ($g=1, 2$), om Mode=1, n_{hg} = antal svarande via frågeformulär i stratum h , om Mode=2, n_{hg} = antal icke svarande i stratum h , där $n_{h1} + n_{h2} = n_h$
 m_{hg} antal svarande i stratum h , om Mode=1 är $m_{hg} = n_{hg}$, om Mode=2 är m_{hg} antal svarande via telefon i stratum h
 y_k värdet på variabeln y för objekt k

Vikterna för beräkning av punktskattningar ser ut enligt nedan

$$v_k = \frac{N_h}{n_h} * \frac{n_{hg}}{m_{hg}}$$

Estimatoren för summan ser ut enligt

$$\hat{t}_y = \sum_k (y_k * v_k)$$

Övertäckning består av företag som ej längre finns, dubletter m.m. Övertäckningen räknas (enligt vedertagna metoder) som svarande i formeln för beräkning av vikterna. En enkel bortfallsanalys har gjorts med hjälp av bakgrundsvariabeln län, som är den enda bakgrundsvariabel som finns att tillgå för hela urvalet. Det är dock svårt att säkerställa entydiga mönster utifrån bortfallsanalysen.

Redovisning

För att visa på de regionala skillnaderna i det fritidsfiskerelaterade företagandet presenteras statistiken både på nationell och på regional nivå.

Länsstyrelserna har ett antal fiske-relaterade uppdrag och är den statliga myndighet som ansvarar för mycket av den regionala statliga verksamheten. Delar av statistiken presenterades därför på länsnivå i regeringsuppdragen.

Många län har emellertid relativt få företag som ingår i studien. Vidare analys på länsnivå riskerar därför att behäftas med stor osäkerhet i resultaten. Samtidigt har många län liknande förutsättningar för den fritidsfiskebaserade verksamheten. Den regionala analysen i rapporten genomförs därför för NUTS 2-regioner (se karta figur 1). Ett undantag är att Stockholms län, som är en egen NUTS 2-region, har slagits samman med östra Mellansverige för att inte antalet företag ska bli för litet i de respektive regionerna.

De sju NUTS 2-nivåer som används är Stockholm och östra Mellansverige (Stockholm, Uppsala, Södermanland, Östergötland, och Västmanlands län), Småland och öarna (Jönköping, Kronoberg, Kalmar, och Gotlands län), Sydsverige (Blekinge och Skåne län), Västsverige (Halland och Västra Götalands län), norra Mellansverige (Värmland, Dalarna, och Gävleborgs län), mellersta Norrland (Västernorrland och Jämtlands län), och övre Norrland (Västerbotten och Norrbottens län).

Ramstudien

Ramfel och mätfel har inte alls i detalj studerats. Det finns en risk för att dessa är av inte obetydlig omfattning. Ramen har okänd undertäckning och i samråd mellan Fiskeriverket SCB gjordes en speciell studie om ramtäckningen undersöks. Det praktiska arbetet med denna studie utfördes av SCB på uppdrag av Fiskeriverket.

Utifrån enkäten har antalet företag som har någon form av fritidsfiskebaserad verksamhet beräknats till 1 310 stycken. Denna

siffror är osäker eftersom det inte finns register över vilka företag som har verksamheten. Osäkerheten kommer av att den urvalsram av ca 10 000 företag som urvalet av de 5 000 medverkande företagen drogs ur var för snävt, s.k. undertäckning.

Eventuell undertäckning kunde inte observeras direkt i studien. För att få en viss uppfattning om eventuell förekomst av undertäckning specialstuderades, i en s.k. ramstudie, tre kommuner där fritidsfiske förekommer i tämligen stor omfattning. För dessa kommuner kan genomgående en stor undertäckning konstateras. Vi har ingen grund för att anta att undertäckningen är lika stor i hela materialet.

Men att undertäckningen i några, i detta sammanhang, ”tunga” kommuner är stor medför att man inte kan anta att den genomförda undersökningen visar den totala nivån för den fritidsfiskebaserade verksamheten. Den troliga omfattningen av denna verksamhet enligt definition bör sannolikt vara det dubbla.

Resultaten av ramstudien hanteras dock inte vidare i resultatdelen i denna rapport med undantag av en kort diskussion i föregående kapitel *Sammanfattning och slutsatser*.

Tillförlitligheten i resultaten

Utifrån enkäten har antalet företag som har någon form av fritidsfiskebaserad verksamhet beräknats till 1 310 stycken. Denna siffra är osäker eftersom det inte finns register över vilka företag som har verksamheten.

Osäkerheten kommer av att den urvalsram av företag som urvalet av de 5 000 medverkande företagen drogs ur var för snävt, s.k. undertäckning. Eventuell undertäckning kunde inte observeras direkt i studien.

För att få en viss uppfattning om eventuell förekomst av undertäckning specialstuderades, i en s.k. ramstudie, tre kommuner där fritidsfiske förekommer i tämligen stor omfattning. För dessa kommuner kan genomgående en stor undertäckning konstateras. Vi har ingen grund för att anta att undertäckningen är lika stor i hela materialet, men en bedömning av

den troliga omfattningen av denna verksamhet enligt definition är att den sannolikt är det dubbla.

En annan orsak till att studien borde underskatta den sanna omfattningen är att alla företag inte känner till att den produkt de levererar ingår som en del i ett fritidsfiske. Man kan till exempel hyra ut en kanot, erbjuda logi eller andra tjänster utan att veta att den person som köper tjänsten är fritidsfiskare.

Mättningsförfarandet (datainsamlingen) har beskrivits ovan. Det har inte gjorts någon studie rörande förekomsten av mätfel. Exempelvis är frågeformuläret mycket omfattande och det kan förmodligen uppfattas som svåröverskådlig och svårförståelig av vissa uppgiftslämnare, vilket ökar risken för mätfel. Vid granskningen har det uppmärksamats vissa missuppfattningar, exempelvis rörande ägt vatten som ingår i fiskevårdsområde. De uppenbara mätfel som hittats har dock inte varit av den omfattningen att man skulle kunna mistänka att det finns fler. Några systematiska mätfel har ej återfunnits.

Skanning är en rationell metod för dataregistrering och den har använts i denna studie. Osäkerhet vid tolkningen förekommer, men risken för fel minskar av den s.k. verifieringen då det görs en okulär tolkning av det som skrivits på frågeformuläret. Vid misstanke om kvarstående fel är det möjligt att kontrollera det registrerade värdet mot formulärbilden. För andra bearbetningar, som t.ex. estimeringsprogram, har hela tiden kontroller gjorts för att minimera risken för bearbetningsfel.

Tillförlitligheten i materialet kan med hänvisning till syftet med studien bedömas som mycket god. Undantaget avser skattningen på den totala omfattningen av verksamheten, som bedöms vara underskattad.

En snävare definition hade med all säkerhet gett bättre precision i skattningen på omfattningen men resultaten av studien hade då inte visat på den stora bredd som finns inom verksamheten. Ingen tidigare undersökning av den fritidsfiskerelaterade verksamheten i Sverige har förekommit. Det är därför svårt att validera och bedöma eventuella trender i omfattningen och attityderna. Vikten av att följa upp denna studie är därigenom stor.

Referenser

Alatalo M. 2002. Utländska fisketuristföretagares attityder och erfarenheter. Hushållningssällskapet i Västerbottens län.

Brady, M. och Waldo, S. 2008. Att vända skutan - ett hållbart fiske inom räckhåll. Expertgruppen för miljöstudier, rapport 2008:1.

Fiskeriverket, 2007, Fritidsfiske och fritidsfiskebaserad verksamhet, Regeringsuppdrag. Fiskeriverket, Göteborg.

Glesbygdsverket, 2006, Småföretagandets villkor i gles- och landsbygder, Huvudrapport Maj 2006. Glesbygdsverket, Östersund.

Naturvårdsverket och Fiskeriverket, 2005, Förutsättningar för fisketurismens utveckling i Sverige – Rapport från ett regeringsuppdrag, Naturvårdsverket, Stockholm.

NUTEK, 2004, Outdoor/multiaktiviteter & ekoturism – Sverigeturismens konkurrenskraft – ett Europaperspektiv, Turistdelegationen, Stockholm

Lundgren, A., Redin, Å., Muller, D., 2004, Laxfisketurism och kustfiske vid Kalix älv – intervjuer med företagare i två branscher, Samhällsgeografiskt miljöcentrum, Kulturgeografiska institutionen, Umeå Universitet, Umeå.

Turistdelegationen, 2003, Sundare förnuft - En handledning för bra näringsvillkor i rese- och turistindustrin 2003. Turistdelegationen, Stockholm.

Bilaga 1

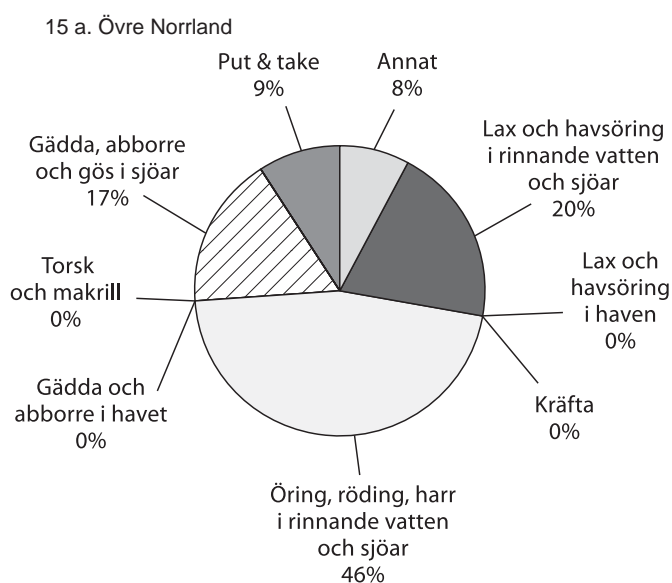
Figurer med statistik uppdelad på NUTS 2-nivå

Sverige indelas i åtta stycken regioner enligt NUTS 2, se karta. De åtta regionerna är:

- Stockholm (SE11)
- Östra Mellansverige (SE 02)
- Småland och öarna (öarna är Öland och Gotland) (SE 09)
- Sydsverige (SE 04)
- Västsverige (SE 0A)
- Norra Mellansverige (SE 06)
- Mellersta Norrland (SE 07)
- Övre Norrland (SE 08)

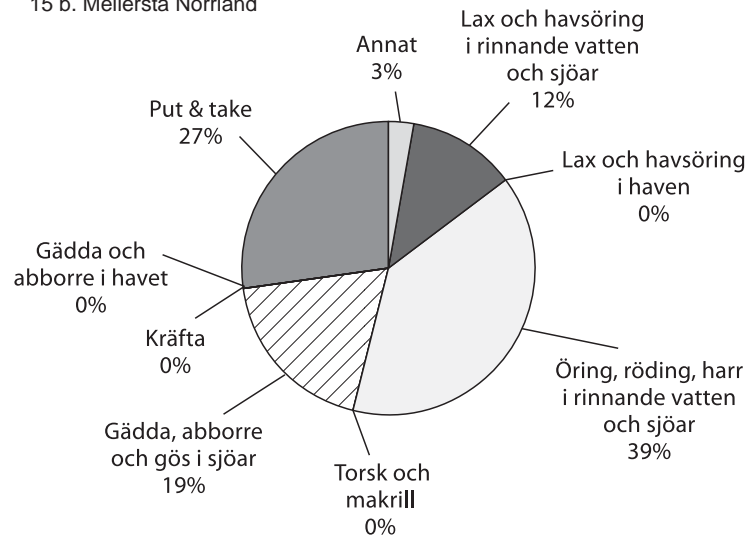

Figur 15a. Olika typer av fiske som bedrivits, redovisat som procent av antalet totala fiskedagar.

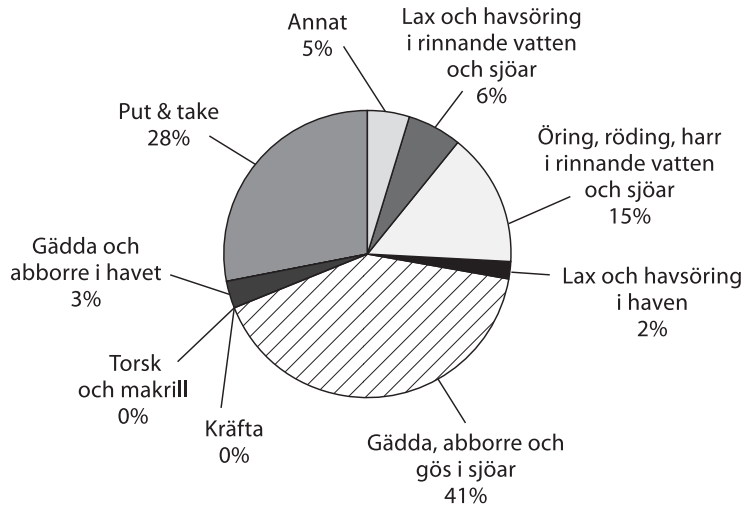

Figur 15 b-d. Olika typer av fiske som bedrivits, redovisat som procent av antalet totala fiskedagar.

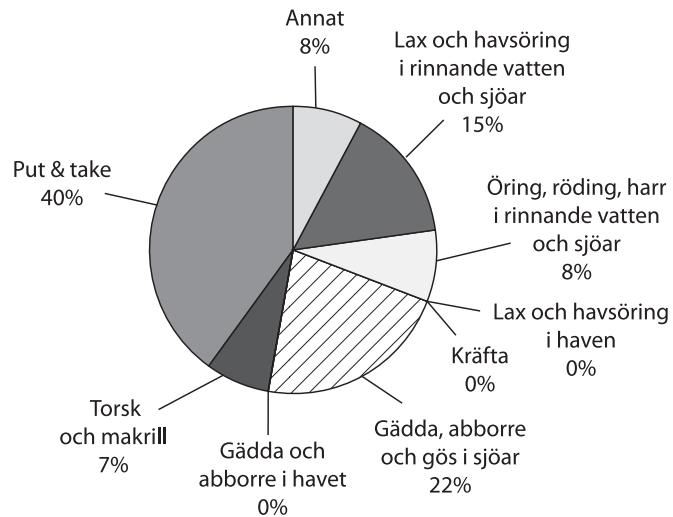
15 b. Mellersta Norrland

15 c. Norra mellansverige

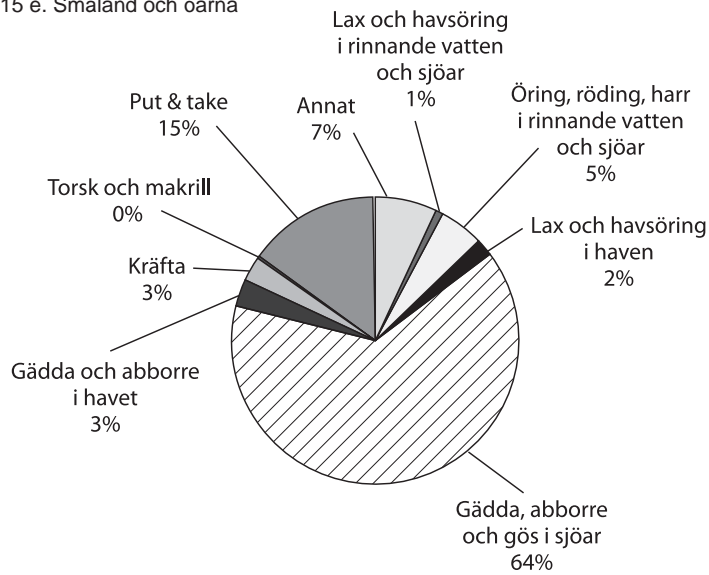

15 d. Västsverige

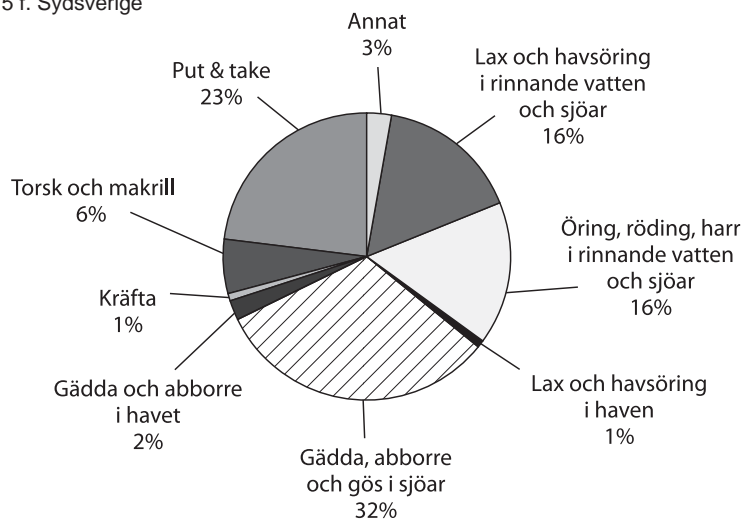

Figur 15 e-f. Olika typer av fiske som bedrivits, redovisat som procent av antalet totala fiskedagar.

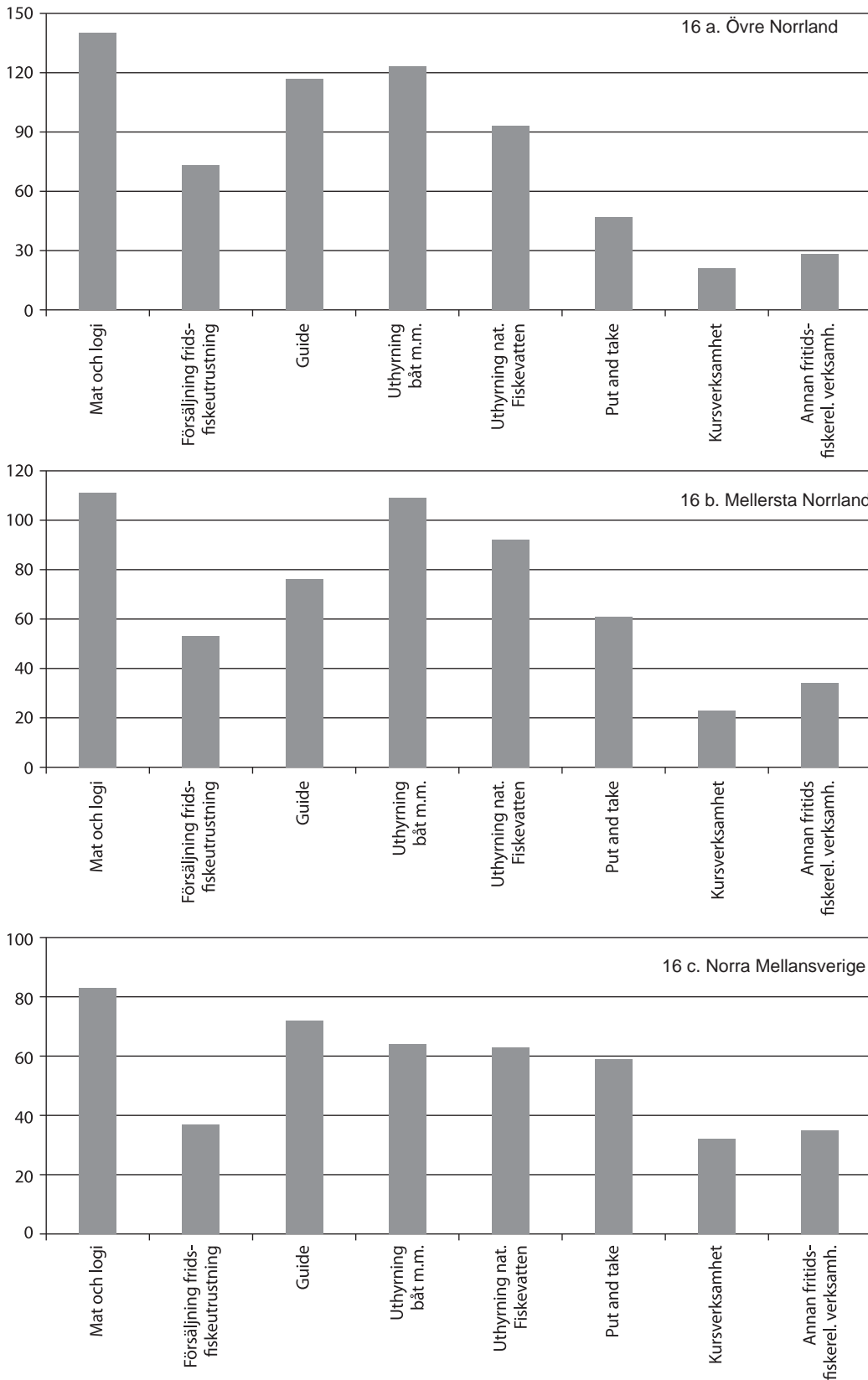
15 e. Småland och öarna

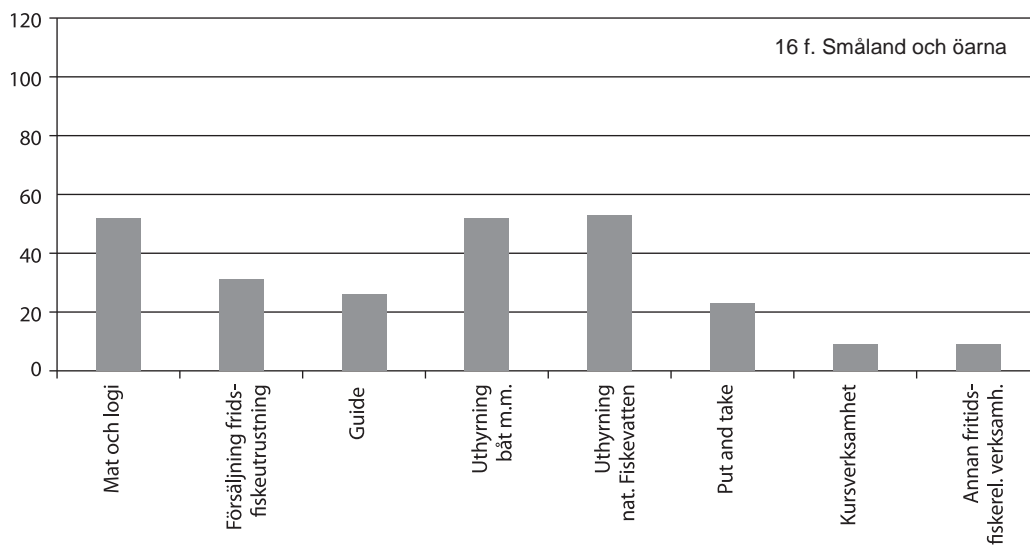
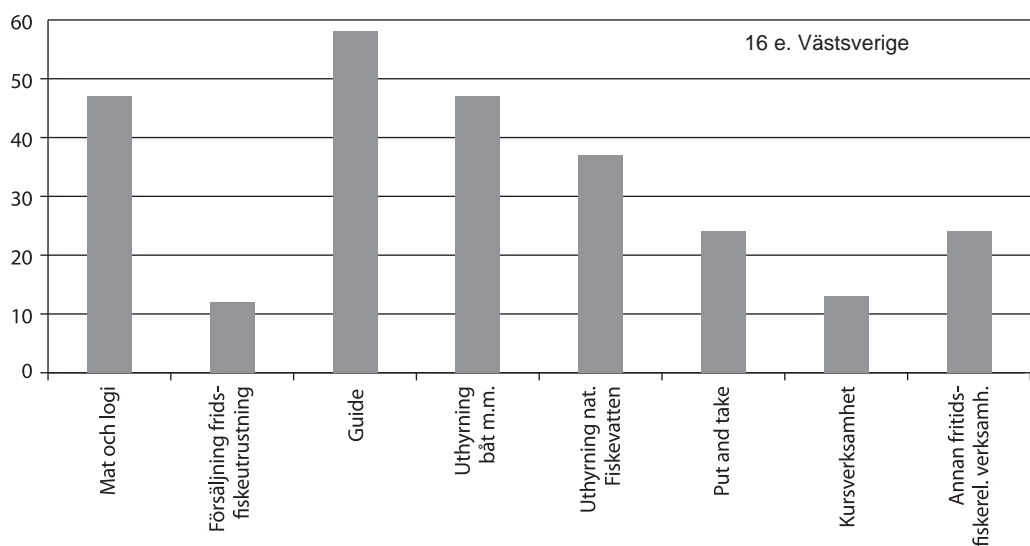
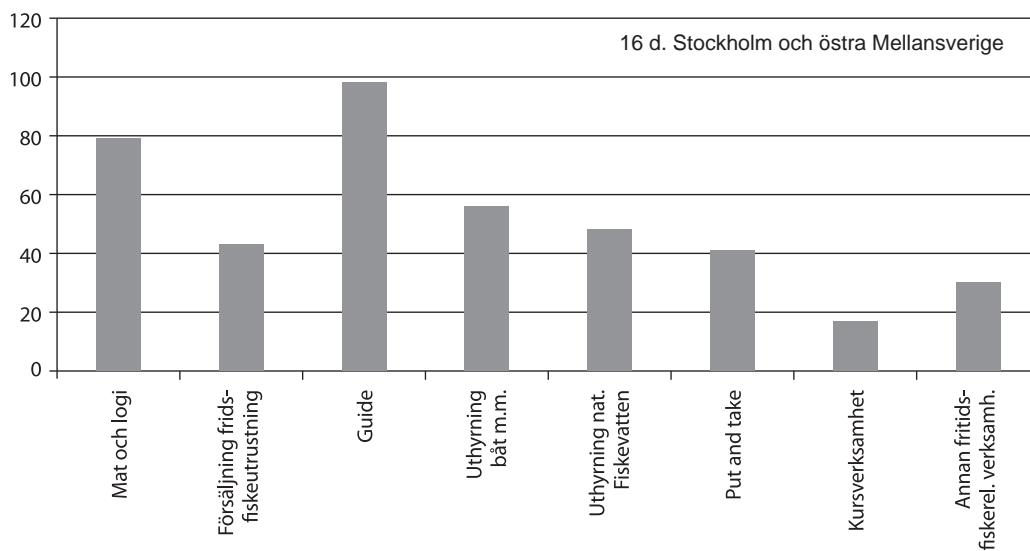

15 f. Sydsverige

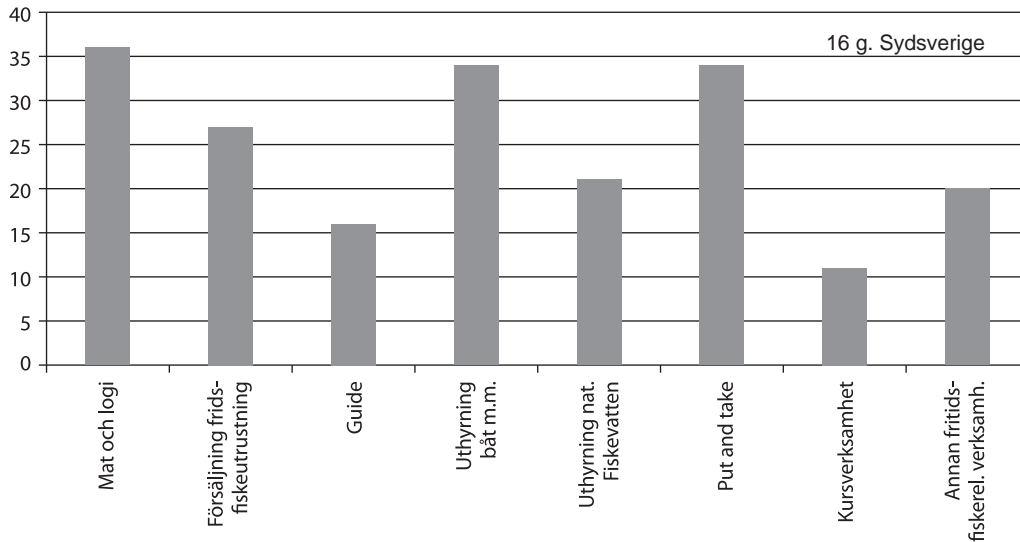

Figur 16 a-c. Typ av verksamhet som bedrivs i de olika regionerna. Antal företag per NUTS 2-region.

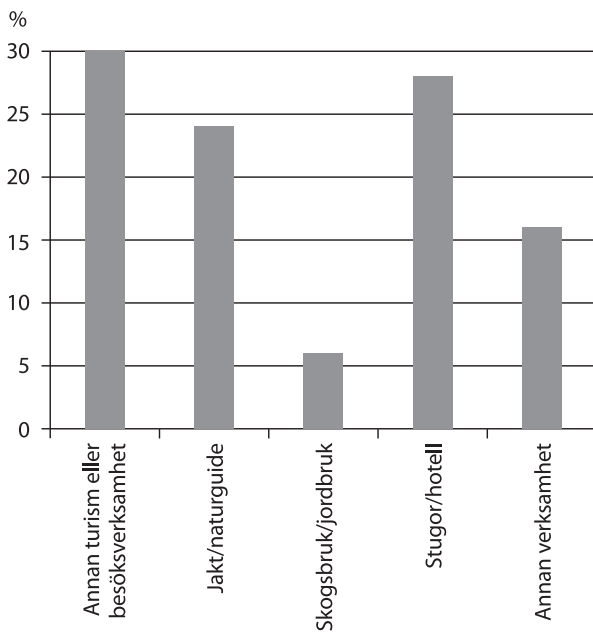

Figur 16 d-g. Typ av verksamhet som bedrivs i de olika regionerna. Antal företag per NUTS 2-region.

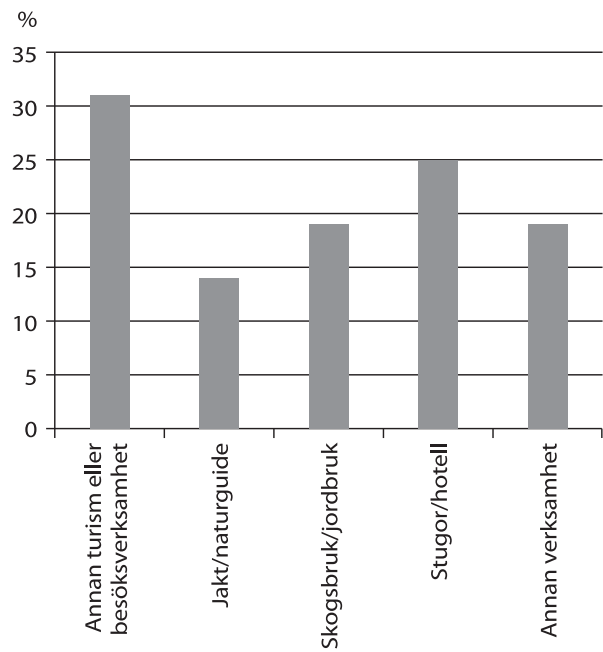

Figur 17 a-b. Typ av verksamhet annan än den fritidsfiskerelaterade. Andel av företagen som angett att de har verksamheten.

17 a. Övre Norrland

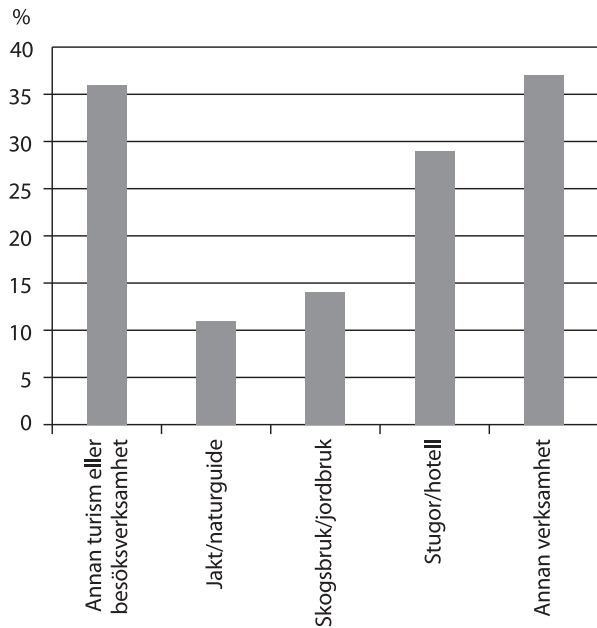

17 b. Mellersta Norrland

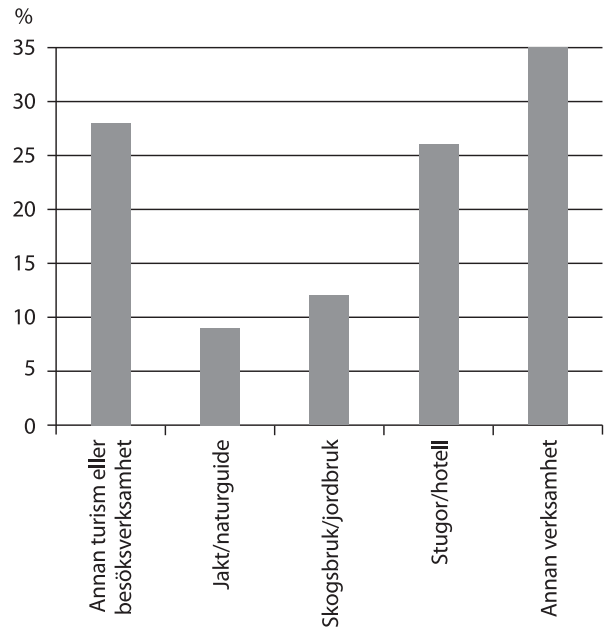

Figur 17 a-b. Typ av verksamhet annan än den fritidsfiskerirelaterade. Andel av företagen som angett att de har verksamheten.

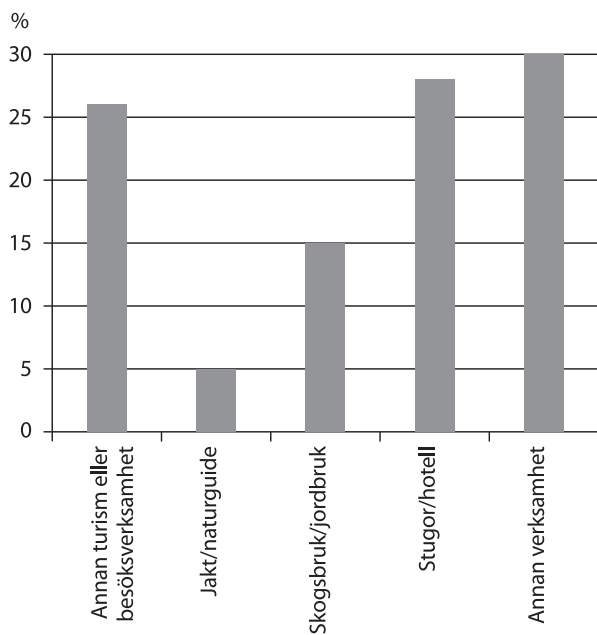
17 c. Norra Mellansverige

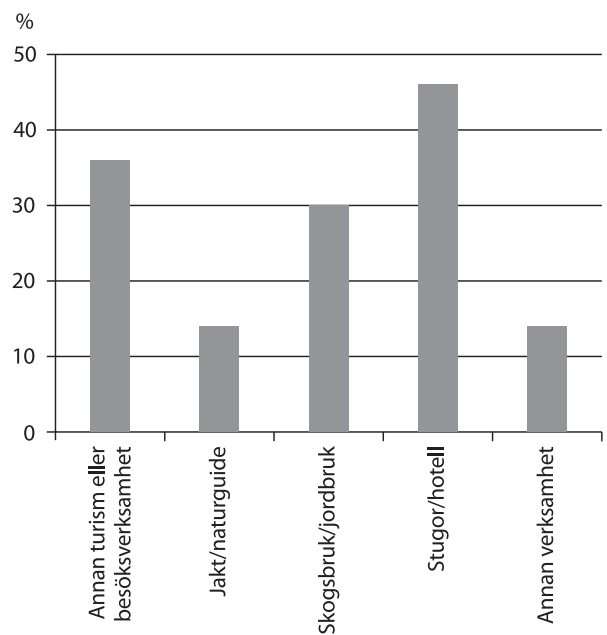
17 d. Stockholm och östra Mellansverige

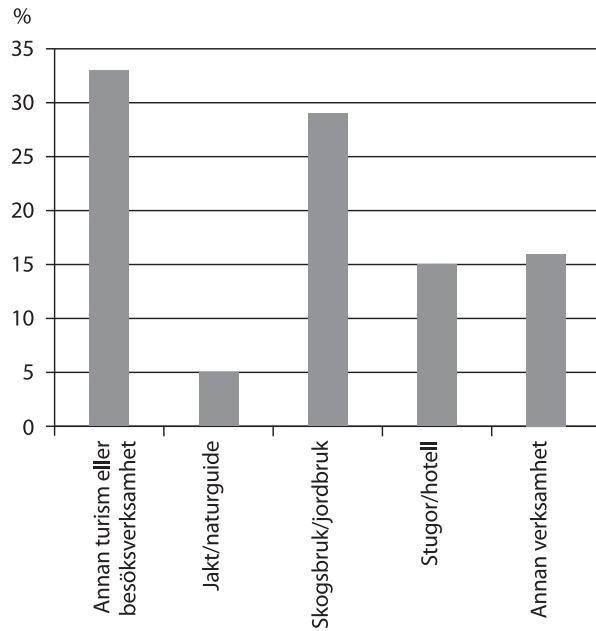
17 e. Västsverige

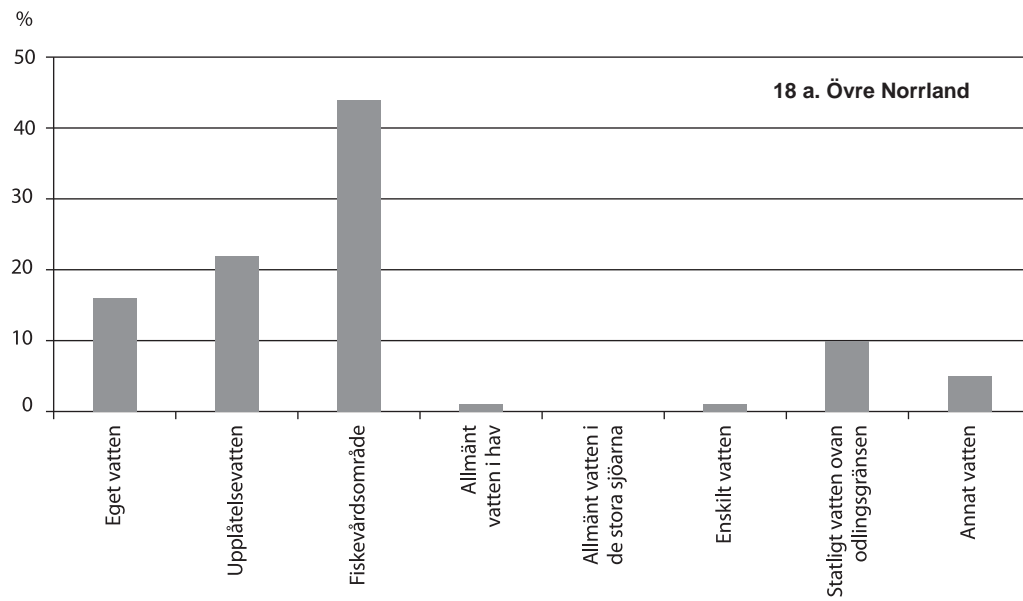
17 f. Småland och öarna

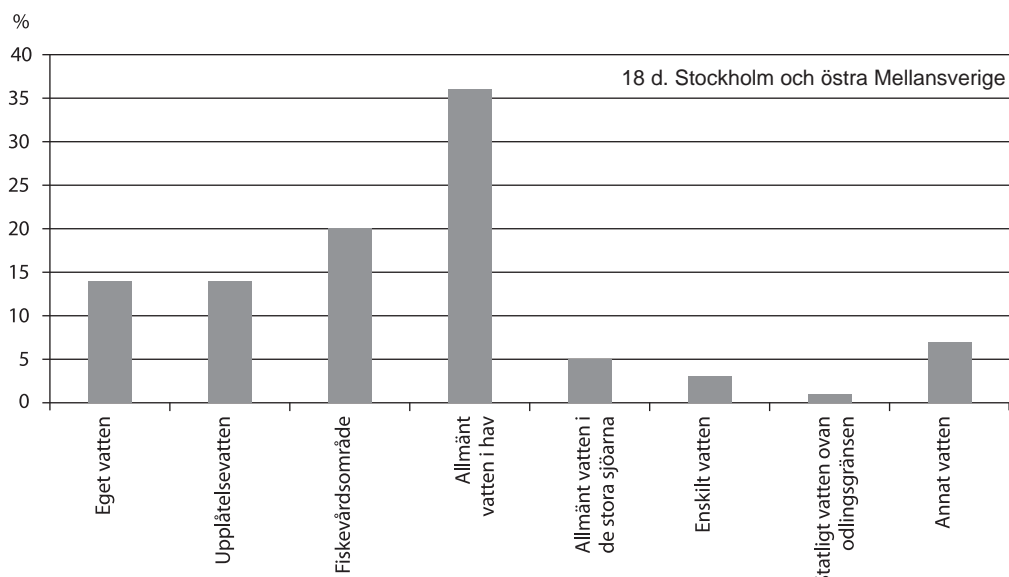
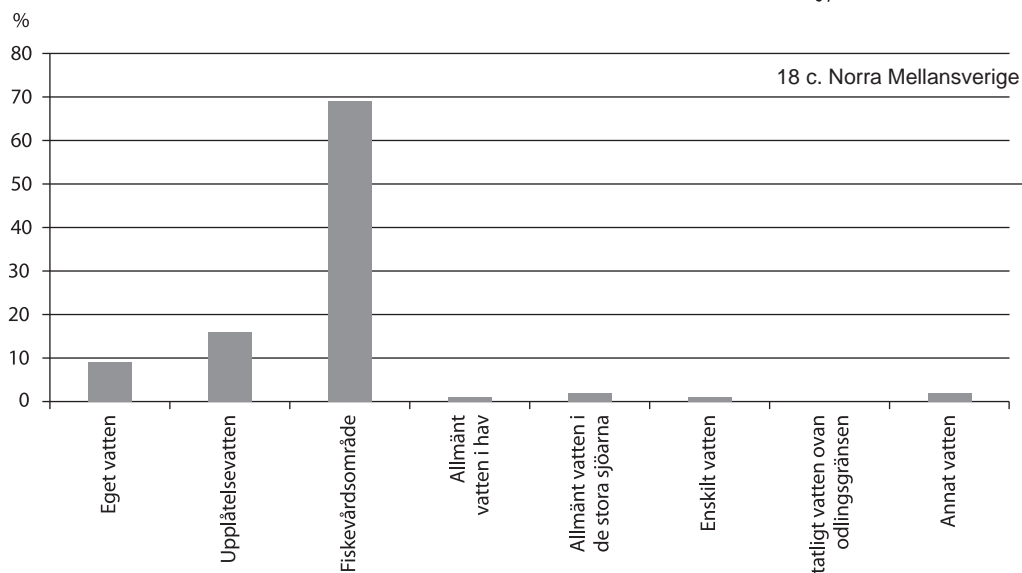
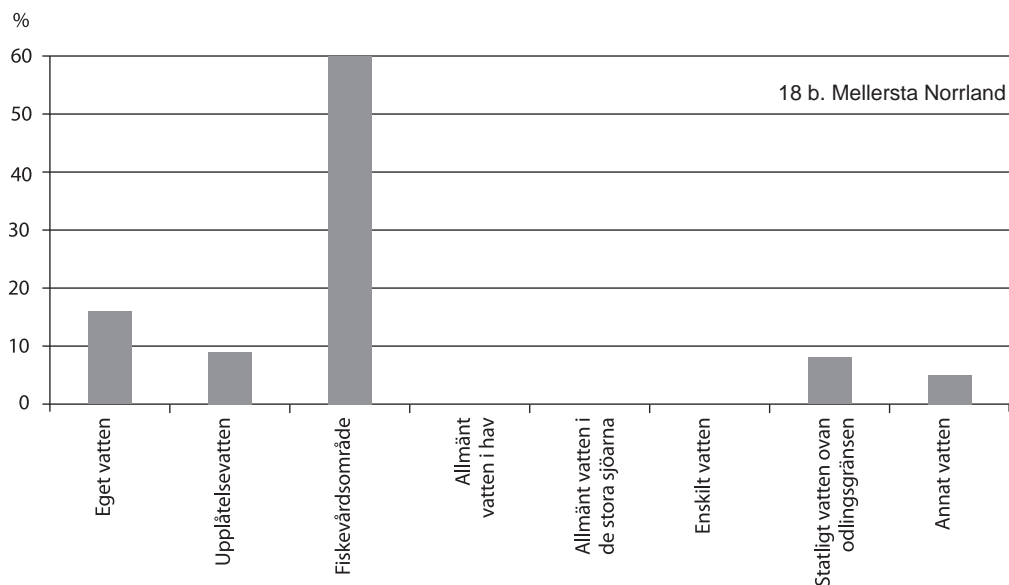
17 g. Sydsverige

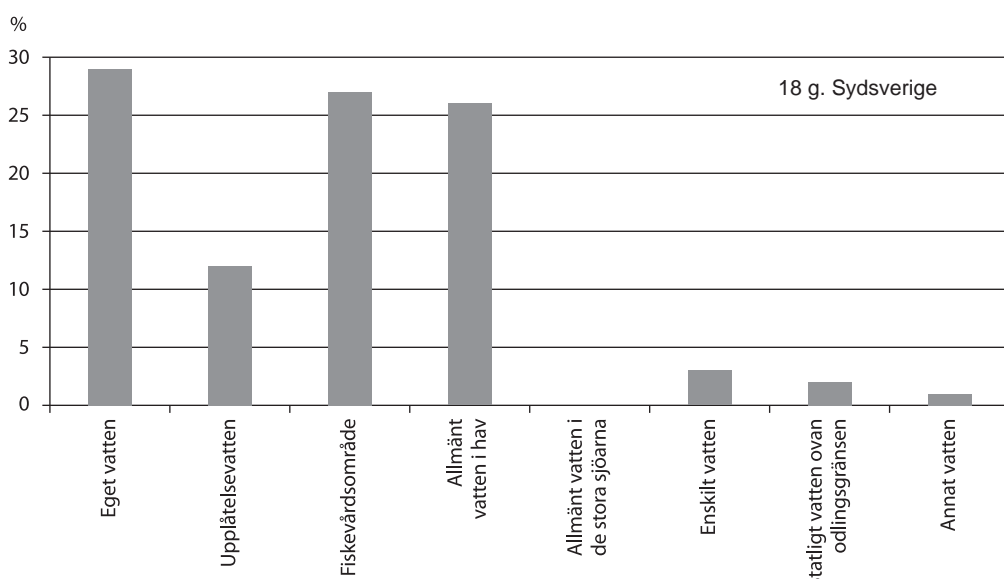
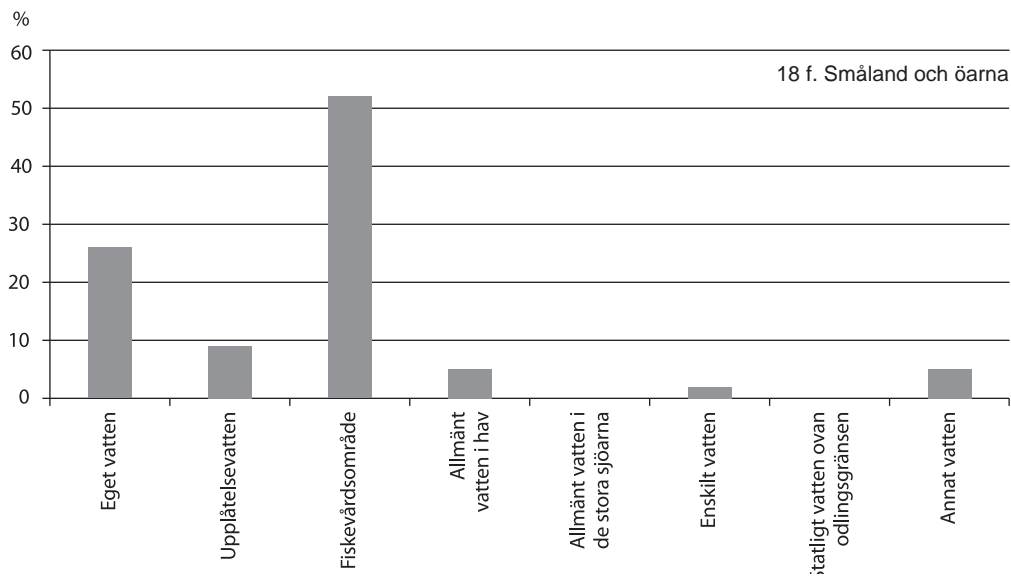
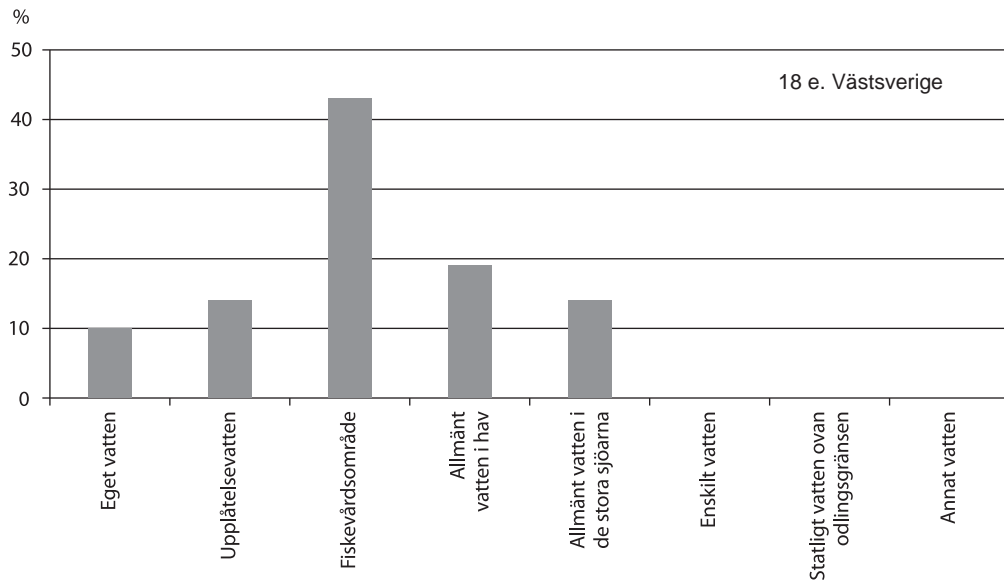

Figur 18 a. Företagens fiske uppdelat på fiskerättslig typ av vatten.

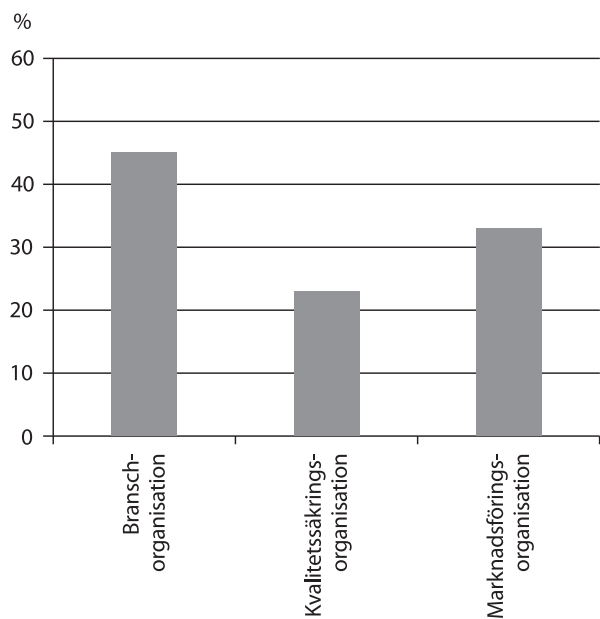
Figur 18 b-g. Företagens fiske uppdelat på fiskerättslig typ av vatten.

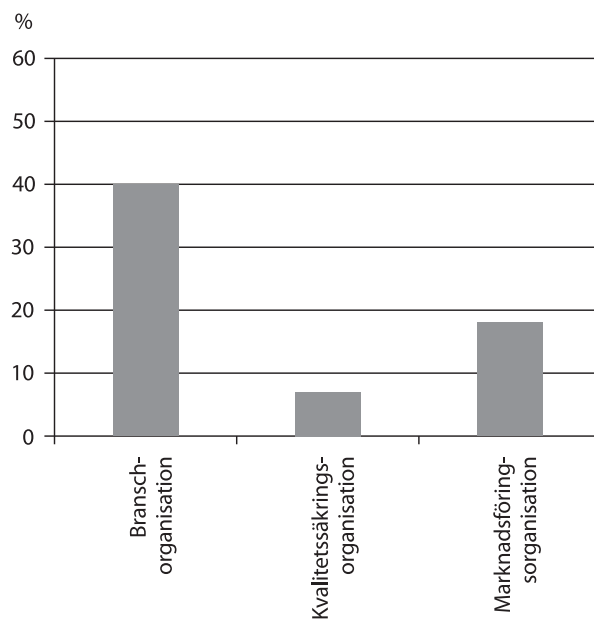

Figur 19 a-d. Organiseringsgrad.

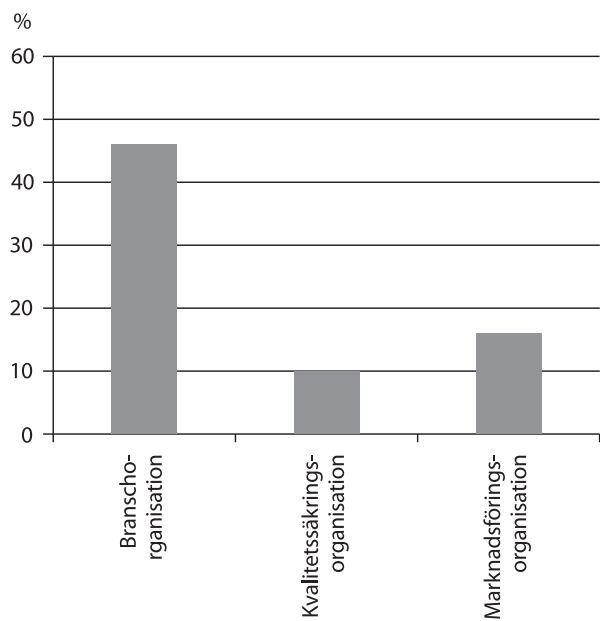
19 a. Övre Norrland

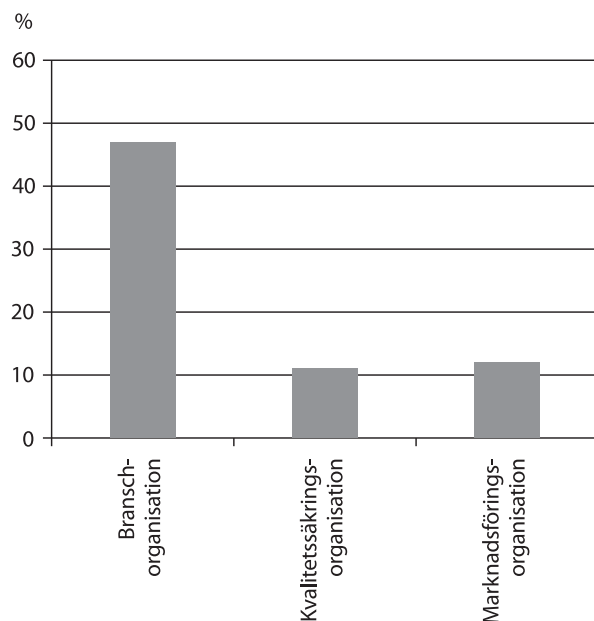
19 b. Mellersta Norrland

19 c. Norra Mellansverige

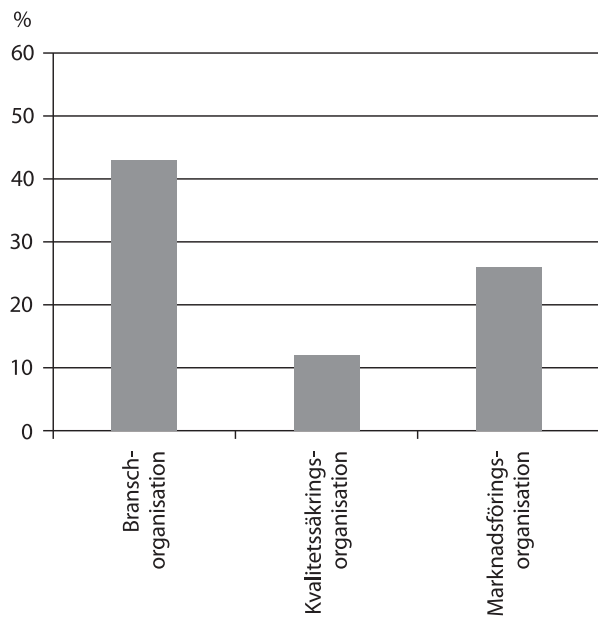

19 d. Stockholm och östra Mellansverige

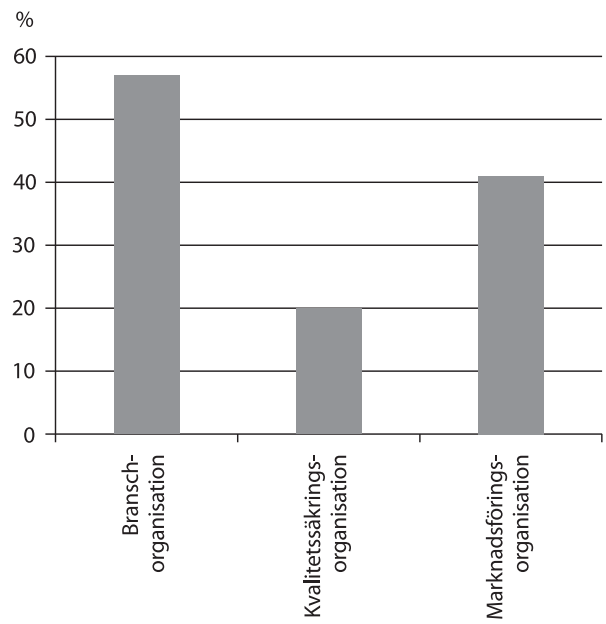

Figur 19 e-g. Organiseringsgrad.

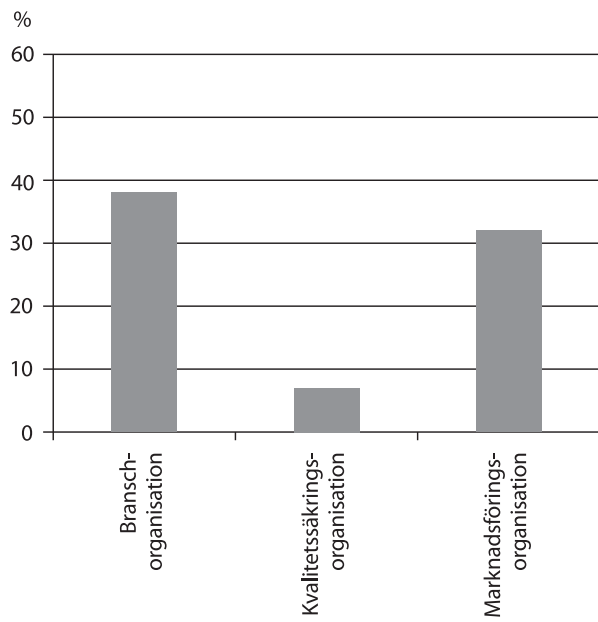
19 e. Västsverige

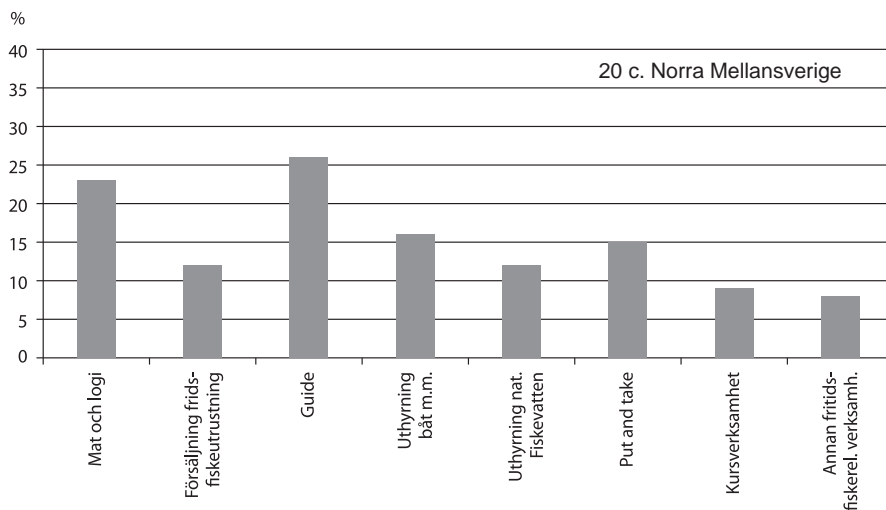
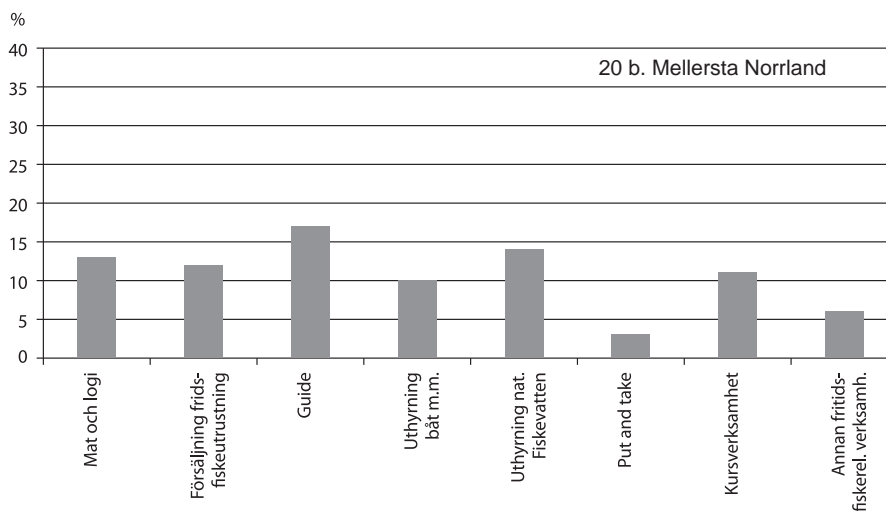
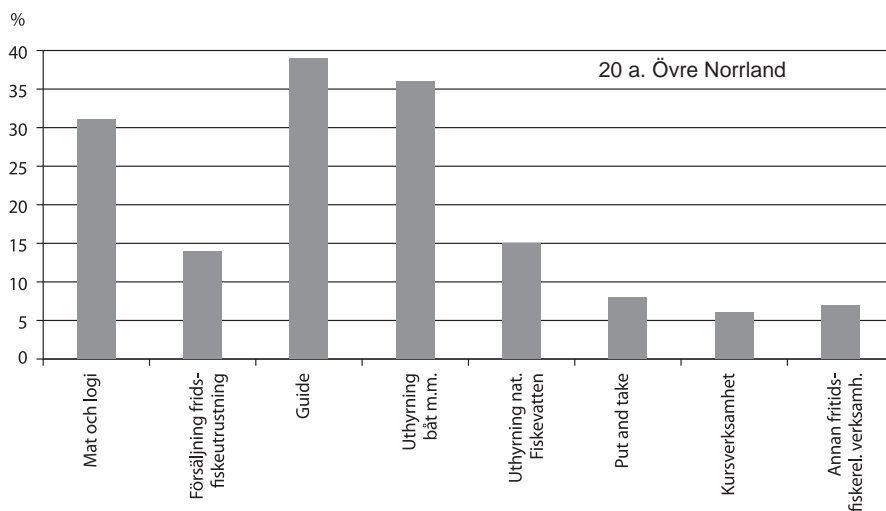
19 f. Småland och öarna

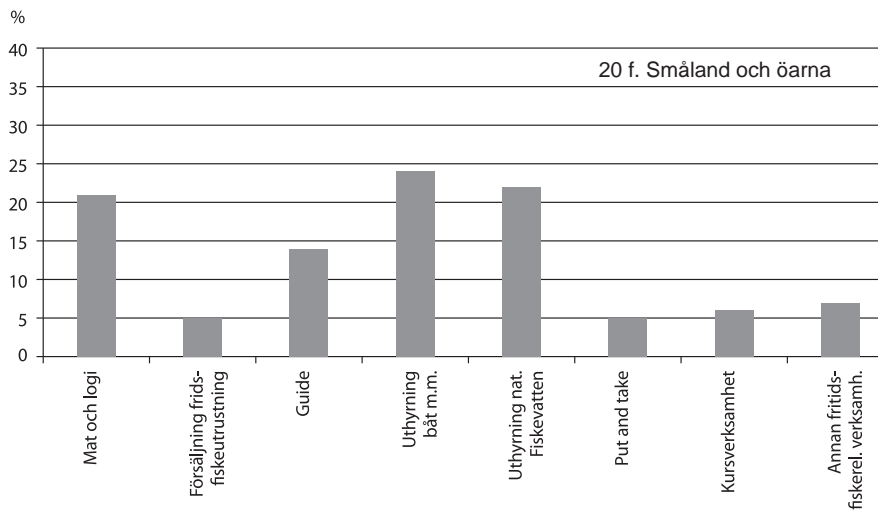
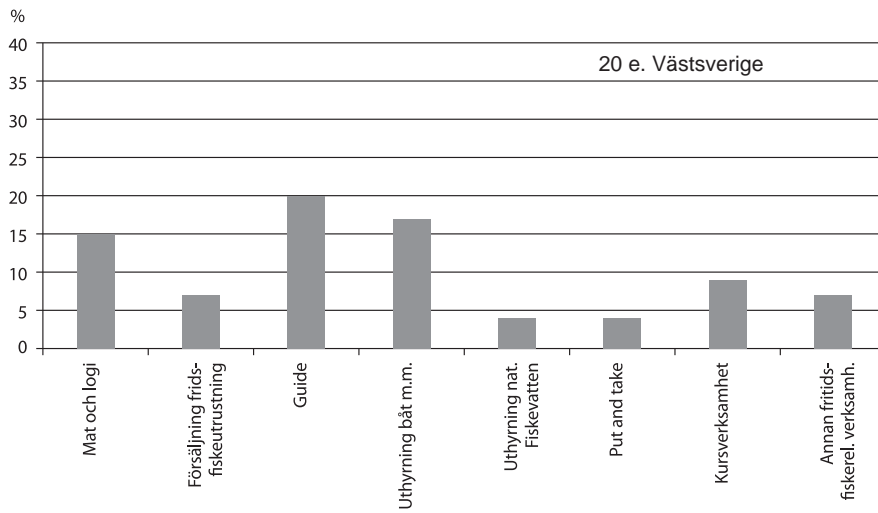
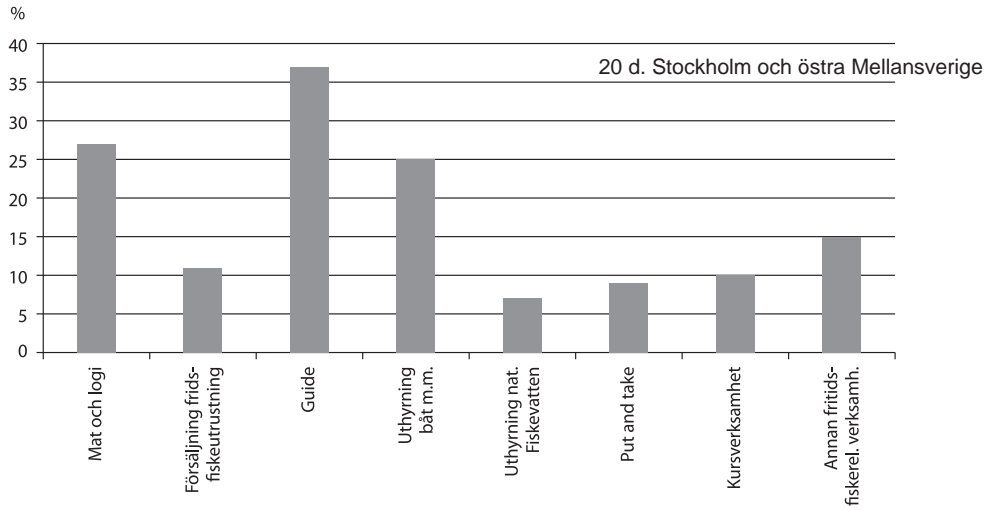

19 g. Sydsverige

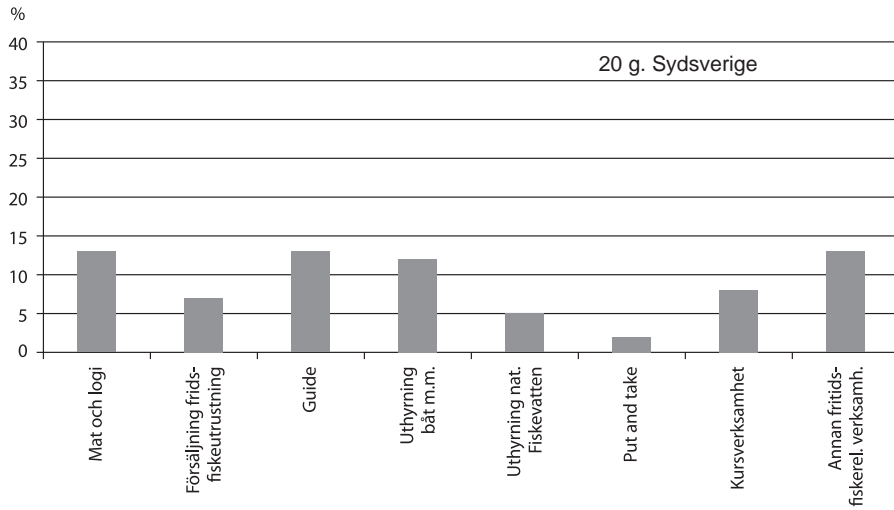

Figur 20 a-f. Andel av företagen som angett att de planerar en ökning av en eller flera fritidsfiskerelaterade verksamheter.

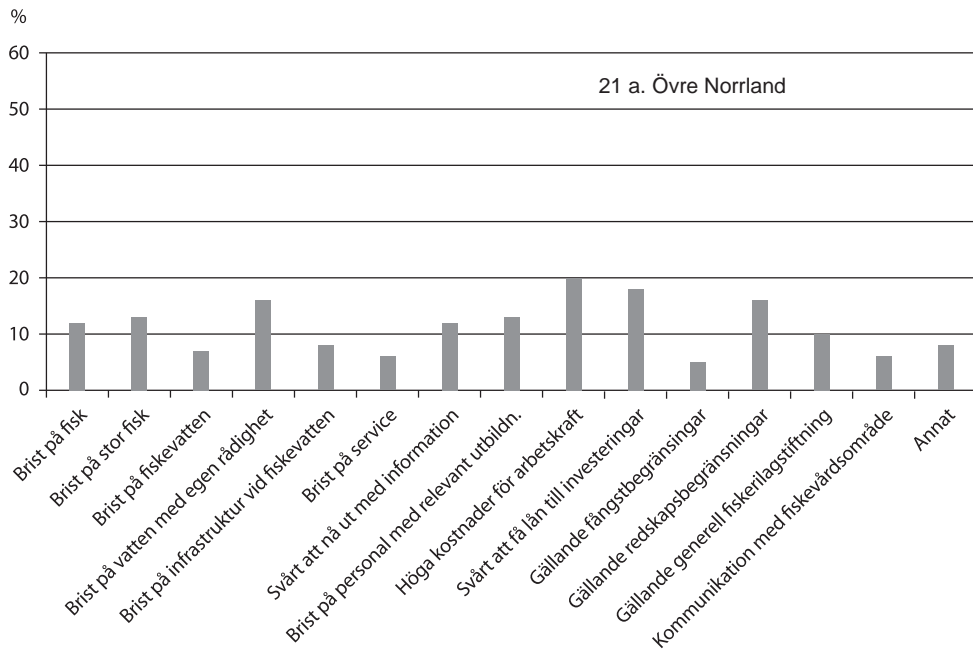

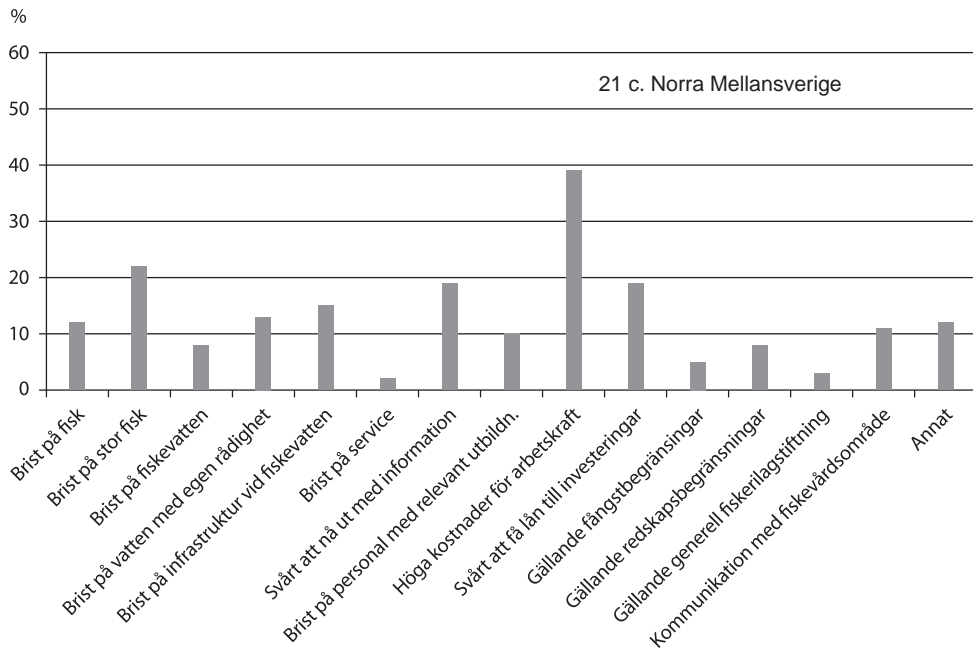
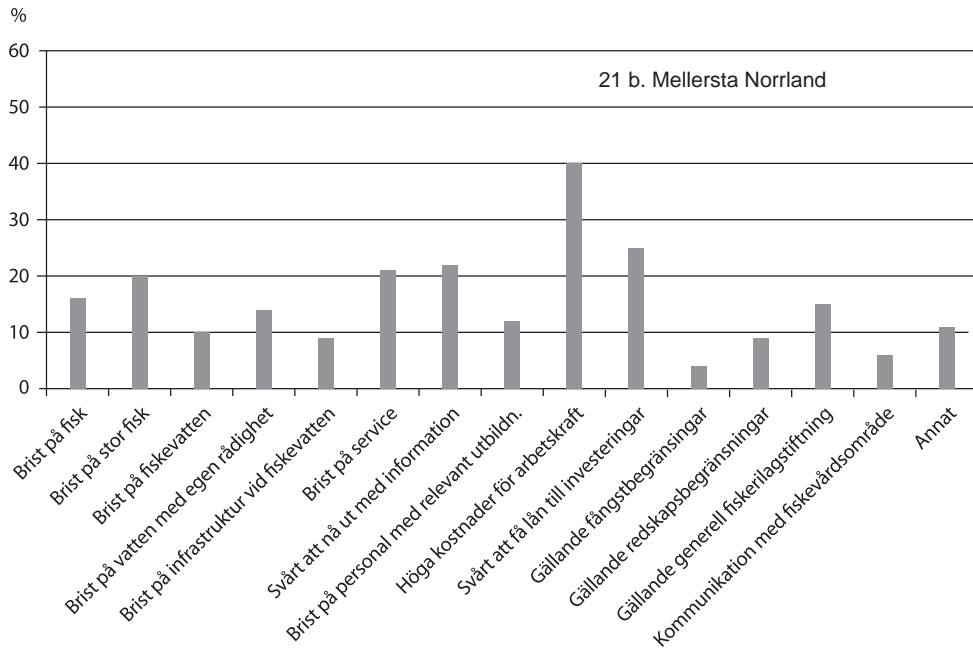
Figur 20 g. Andel av företagen som angett att de planerar en ökning av en eller flera fritidsfiskerelaterade verksamheter.

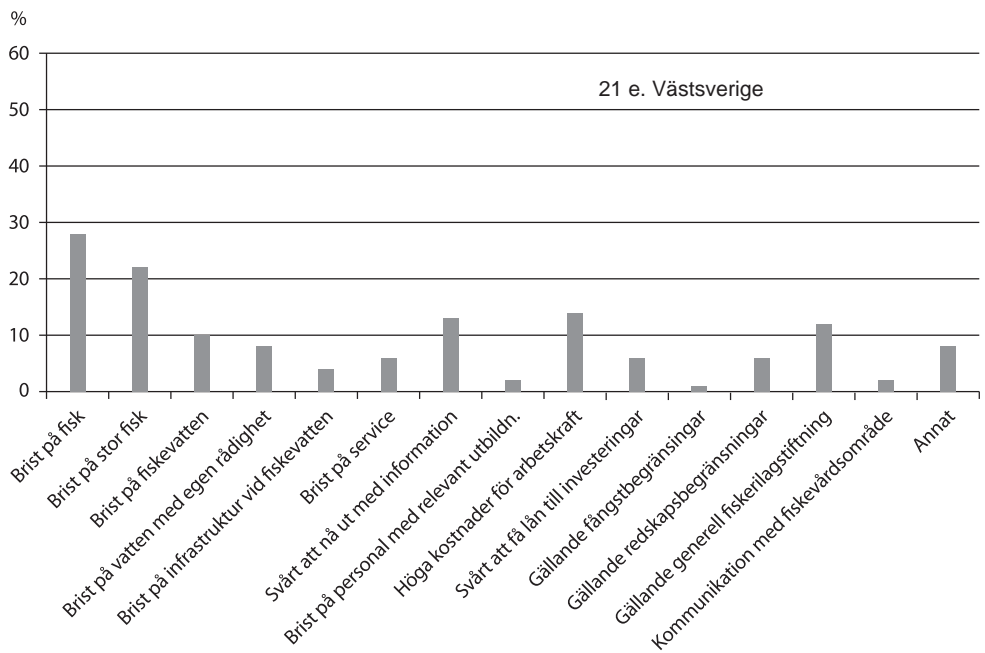
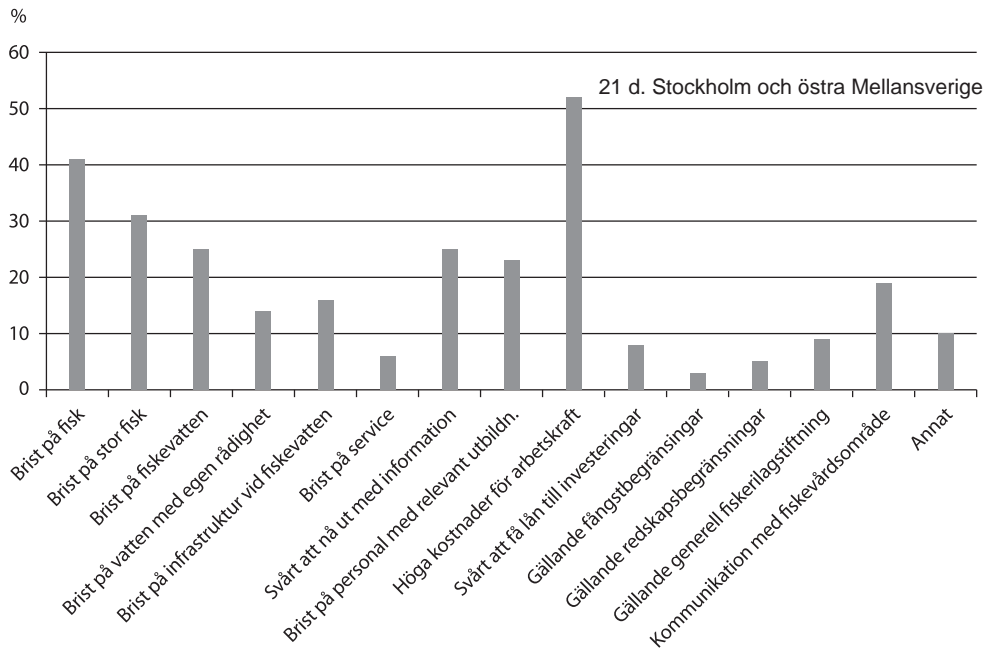
Figur 21 a. Andel företag som angivit stort eller mycket stort hinder för utvecklingen.

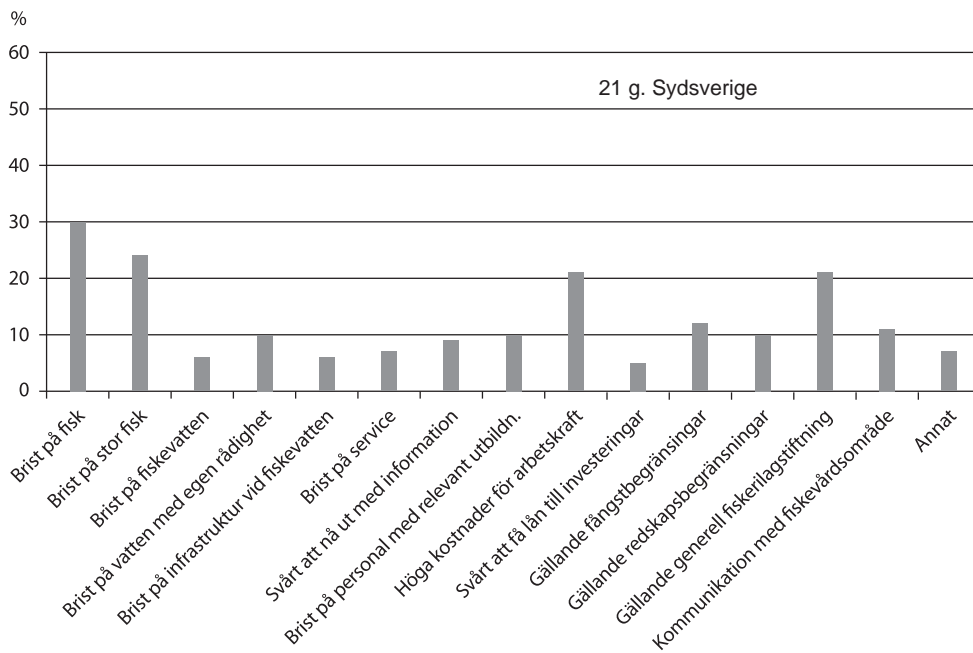
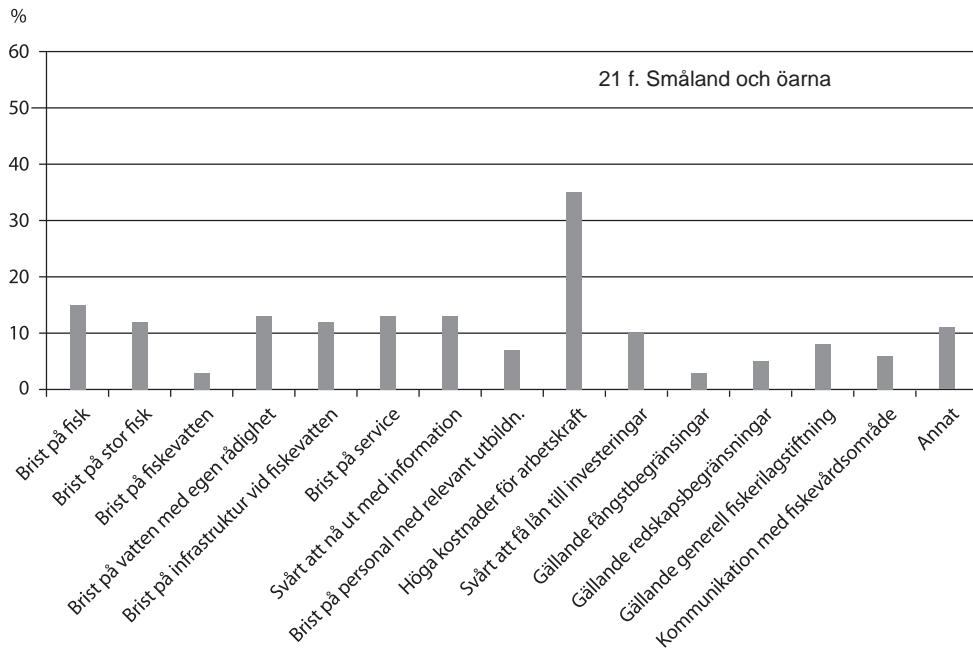
Figur 21 b-c. Andel företag som angivit stort eller mycket stort hinder för utvecklingen.

Figur 21 d-e. Andel företag som angivit stort eller mycket stort hinder för utvecklingen.

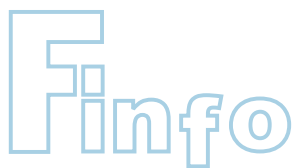

Figur 21 f-g. Andel företag som angivit stort eller mycket stort hinder för utvecklingen.

Bilaga 2

Frågeformulär

är en rapportserie för den kunskap som produceras på Fiskeriverket. Den vänder sig till andra myndigheter och beslutsfattare, forskare, studerande och andra yrkesverksamma inom fiske och vattenmiljö samt till den intresserade allmänheten.

Finforapporterna ges ut av Fiskeriverket och kan laddas ned gratis från vår hemsida eller beställas i tryckt form mot expeditionsavgift.

Fiskeriverkets huvudkontor
Ekelundsgatan 1,
Box 423, 401 26 Göteborg

**Fiskeriverkets
försöksstationer**

Brobacken
814 94 Älvkarleby
Åvägen 17
840 64 Kälarne

**Fiskeriverkets
forskningsfartyg**

U/F Argos
Box 4054
426 04 Västra Frölunda

U/F Ancylus
Ole Måns gata 14
412 67 Västra Frölunda

**Fiskeriverkets
utredningskontor**

Ekelundsgatan 1,
Box 423, 401 26 Göteborg

Skeppsbrogatan 9
972 38 Luleå

Stora Torget 3
871 30 Härnösand

**Fiskeriverkets
avdelning för
fiskerikontroll**

Sandbogen
456 31 Kungshamn

Kv. Konservfabriken 11
Branteviksvägen 11
272 31 Simrishamn

fiskeriverket@fiskeriverket.se
www.fiskeriverket.se
Telefon växel: 031- 743 03 00

**Fiskeriverkets
sötvattenslaboratorium**

Stångholmsvägen 2
178 93 Drottningholm
Pappersbruksallén 22
702 15 Örebro

**Fiskeriverkets
havsfiskelaboratorium**

Turistgatan 5
Box 4, 453 21 Lysekil

Utövägen 5
71 37 Karlskrona

**Fiskeriverkets
kustlaboratorium**

Skolgatan 6
Box 109, 740 71 Öregrund

Skällåkra 411
430 24 Väröbacka, Ringhals

Ävrö 16
572 95 Figeholm, Simpevarp

FISKERIVERKET